

JEUGDSPORT IN BEWEGING

INTERIMRAPPORTAGE

Deze interimrapportage is voorbereid door Van Dijk & Van Someren BV in opdracht van de afdeling Sport en Recreatie van de gemeente Amsterdam en tot stand gekomen in samenwerking met Gemeentelijke Inspectie Lichamelijke Opvoeding, Dienst voor de Sport, Amsterdamse Sportraad en projectbureau Profijt van de gemeentelijke Overheid

Rapporteurs: drs. Martin van der Gugten
drs. Wolter Vegter
Vormgeving: Roel Heerema
Omslagfoto: A.W. van de Heil

© 1989 Van Dijk & Van Someren BV / Gemeente Amsterdam
Overname van gegevens en tekst is uitsluitend toegestaan met een duidelijke bronvermelding

AFDELING SPORT & RECREATIE
VAN DE GEMEENTE AMSTERDAM
VAN DIJK & VAN SOMEREN BV

VOORWOORD

Sportbeoefening vormt voor veel mensen een aantrekkelijke vorm van vrijetijdsbesteding en levert een positieve bijdrage aan de kwaliteit van het bestaan voor een groot deel van de bevolking. Sport maakt dan ook een belangrijk onderdeel uit van het maatschappelijk leven. De gemeente Amsterdam onderkent dit belang en geeft sedert vele jaren uitvoering aan een voorwaardenscheppend en stimulerend sportbeleid. In hoofdlijnen komt dit neer op het bieden van gelegenheid voor alle Amsterdammers om deel te nemen aan georganiseerde sportactiviteiten en sportieve recreatie en het treffen van extra maatregelen ten behoeve van bevolkingsgroepen die in dit verband een achterstand vertonen. De Amsterdamse jeugd is binnen het sportbeleid altijd een belangrijke aandachtsgroep geweest. Niet alleen omdat de basis voor blijvende sportbeoefening vooral in de jeugd wordt gelegd, maar ook vanwege de positieve invloed die sportbeoefening kan hebben op de fysieke en sociale ontwikkeling van jongeren.

In het programmacoord voor de gemeenteraadsperiode 1986-1990 wordt veel belang gehecht aan het verbeteren van de positie van mensen met een minimuminkomen of uitkering. Op basis van de herverdelingsparagraaf in dit programmacoord is een profijtprogramma ontwikkeld, waarbinnen een groot aantal projecten wordt uitgevoerd. Ter ondersteuning van deze projecten is een breedschalig onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van (veelal gesubsidieerde) voorzieningen op het gebied van welzijn. In dit zogenoemde Gebruikersonderzoek Welzijn (Bestuursinformatie, 1987) werd geconcludeerd dat mensen met een lager inkomen over het algemeen minder gebruik maken van sociale en culturele voorzieningen. Eén van de uitkomsten van dit onderzoek was, dat schoolgaande kinderen die tot een huishouden met een lager inkomen behoren, veel minder vaak in georganiseerd verband aan sport doen dan kinderen uit huishoudens met een hoger inkomen. Op basis van deze bevinding is besloten vanuit de afdeling Sport en Recreatie het project "Jeugdsport in beweging" te ontwikkelen. Het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur heeft hiervoor een subsidie ter beschikking gesteld.

In het inventarisatie-rapport (deel 1, 1988) is een beschrijving gegeven van het gevarieerde aanbod van bestaande jeugdsportactiviteiten in Amsterdam. Tevens is in dat rapport een actieplan opgenomen, dat bestaat uit experimenten en gericht (verkennend en evaluerend) onderzoek. In het onderzoeksrapport (deel 2, 1989) zijn de resultaten beschreven van een verkennend onderzoek onder de schoolgaande jongeren (van 10 t/m 15 jaar) in Amsterdam-Oost/Indische buurt. De onderhavige interimrapportage (deel 3, 1989) geeft een beeld van de uitvoering van de eerste fase van de experimenten en doet enkele voorstellen tot aanpassing van de werkwijze gedurende de tweede fase. Tevens worden in het laatste hoofdstuk de noodzakelijke randvoorwaarden weergegeven voor een meer structurele opzet van het sportstimuleringsmodel, zoals dat binnen het project "Jeugdsport in beweging" tot ontwikkeling is gekomen. Volgens planning zal de eindevaluatie van het project (deel 4) medio 1990 verschijnen.

Tenslotte is het van belang om te onderstrepen, dat de goede voorbereiding en uitvoering van het actieplan in belangrijke mate het gevolg is van de inhoudelijke en organisatorische ondersteuning van de begeleidingsgroep en de projectgroep, alsmede van de inzet van sportbuurtwerkers, vakdocenten en verenigingskader.

Amsterdam, oktober 1989

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
1.1 Voorgeschiedenis	1
1.2 Samenstelling projectgroep en begeleidingsgroep	1
1.3 Leeswijzer	2
2. SPORTSTIMULERING ONDER SCHOOLGAANDE JONGEREN	3
2.1 Bestaande vormen van sportstimulering	3
2.2 Actieplan	4
3. KWANTITATIEF ONDERZOEK (samenvatting)	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Résumé van de onderzoeksresultaten	6
3.3 Aanknopingspunten voor het project "Jeugdsport in beweging"	9
4. EXPERIMENT IN AMSTERDAM-OOST/INDISCHE BUURT	12
4.1 Inleiding	12
4.2 Voorbereiding	12
4.3 Organisatie en deelname	13
4.4 Ervaringen 1e fase experiment	17
4.5 Sterkte-zwakke analyse	19
5. EXPERIMENT VOOR LEERLINGEN VAN SPECIAAL ONDERWIJS	20
5.1 Inleiding	20
5.2 Voorbereiding	20
5.3 Organisatie en deelname	21
5.4 Ervaringen 1e fase experiment	22
5.5 Sterkte-zwakke analyse	23
6. VOORTGANG VAN DE EXPERIMENTEN	24
6.1 Inleiding	24
6.2 Experiment in Amsterdam-Oost/Indische buurt	24
6.3 Experiment voor leerlingen van speciaal onderwijs	25
6.4 Eindevaluatie	26
7. AANVERWANTE SPORTPROJECTEN IN AMSTERDAM	27
7.1 Inleiding	27
7.2 Sportstimulering in Amsterdam-Noord	27
7.3 Sportstimulering in de Spaarndammerbuurt	28
7.4 Sportstimulering op het Marcanti-college	28
7.5 Sportstimulering op de Don Bosco	29
7.6 Sportstimulering door het Korfball Verbond	30
7.7 Stichting Sportstimulering Speciaal Onderwijs	31
7.8 Conclusie	32

8. ALGEMEEN BELEIDSKADER	33
8.1 Inleiding	33
8.2 Onderwijs	33
8.3 Georganiseerde sport	34
8.4 Sportbuurtwerk	34
8.5 Randvoorwaarden voor het sportstimuleringsmodel	35
 LITERATUUR	 39
 BIJLAGEN	 41
I. Trefwoorden sportstimuleringsmodel	
II. Kennisgeving aan de scholen	
III. Kennisgeving aan de sportverenigingen	
IV. Verslag openingsbijeenkomst dd. 6 december 1988	
V. Informatie aan de leerlingen (voorbeeld)	
VI. Kennisgeving en inschrijfformulier aan de ouders	

1 INLEIDING

1.1 Voorgeschiedenis

In het inventarisatierapport van het project "Jeugdsport in beweging" (deel 1, 1988) is een uitgebreide beschrijving gegeven van het gevarieerde aanbod van sportactiviteiten, dat voor de schoolgaande jongeren in Amsterdam wordt georganiseerd. Uit dit rapport blijkt dat naast de sportverenigingen en de gemeentelijke Dienst voor de Sport ook het onderwijs en het sociaal-cultureel werk een belangrijke rol spelen met betrekking tot de jeugdsport. Enerzijds biedt dit mogelijkheden om te komen tot een veelzijdig aanbod van sportactiviteiten voor de jeugd. Anderzijds is het niet denkbeeldig, dat er een aanzienlijke overlap tussen de sportactiviteiten ontstaat. Bovendien kan door de veelheid van activiteiten en organiserende instanties onduidelijkheid optreden naar de jongeren en hun ouders. Deze overwegingen hebben geleid tot het besef dat samenwerking tussen de bij sportstimulering betrokken organisaties wenselijk is en afstemming van de verschillende sportactiviteiten een versterking van het stimuleringsbeleid tot gevolg kan hebben. Dit streven naar meer samenwerking sluit aan bij diverse initiatieven die in verschillende buurten van Amsterdam zijn ontwikkeld.

Een extra stimulans vormde de resultaten uit het Gebruikersonderzoek Welzijn (1987), waaruit is gebleken dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen minder vaak in georganiseerd verband aan sport doen dan kinderen uit huishoudens met een hoger inkomen. Op basis hiervan is besloten na te gaan op welke wijze sportstimulering kan aansluiten bij een (breder) programma van buitenschoolse activiteiten. Bovendien pasten deze uitgangspunten goed binnen het voornemen van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur om sportstimuleringsprojecten te ondersteunen in de zogenoemde achterstandsgebieden van de vier grote steden.

In het inventarisatierapport is een actieplan beschreven, dat met name gericht is op het tot stand brengen van een buurtgerichte samenwerking tussen scholen, gemeentelijk sportbuurtwerk en sportverenigingen. Het actieplan bestaat uit een gericht (voorbereidend en evaluerend) onderzoek en experimenten. Onlangs is het tweede deelrapport van dit project verschenen, waarin de resultaten van een verkennend onderzoek onder schoolgaande jongeren van 10 t/m 15 jaar in Amsterdam-Oost/Indische buurt zijn weergegeven. In deze interimrapportage wordt onder meer verslag gedaan van de eerste fase van de experimenten in de periode januari tot juni 1989.

1.2 Samenstelling van de projectgroep en de begeleidingsgroep

Aan de uitvoering van het project "Jeugdsport in beweging" wordt door een groot aantal personen een bijdrage geleverd. Op centraal beleidsniveau functioneert een begeleidingsgroep, die de basis heeft gelegd voor de ontwikkeling van het actieplan "Jeugdsport in beweging". Deze begeleidingsgroep volgt de uitvoering van het actieplan en toetst de ontwikkelingen aan de uitgangspunten en gestelde doelen.

De begeleidingsgroep bestaat uit de volgende personen:

Coos van Meurs (voorzitter)	- Hoofd sector beleidsvoorbereiding van de afdeling Sport en Recreatie;
Paul de Lange	- Secretaris Amsterdamse Sportraad;
Bob Mirck	- Inspecteur Lichamelijke Opvoeding;
Jip van Leeuwen	- Hoofd Accommodaties en Exploitatie van de Dienst voor de Sport;
Trix Clerx	- Projectbureau Profijt van de Overheid;
Martin van der Gugten	- Van Dijk & Van Soomeren bv.

Gezien de omvang en het innoverend karakter van de experimenten is op uitvoerend niveau tevens een projectgroep geformeerd, die directe ondersteuning kan bieden bij uitvoering van de experimenten. Deze projectgroep bestaat uit de volgende personen:

Wolter Vegter	- Gem. Inspectie Lichamelijke Opvoeding
Hans de Vries	- Dienst voor de Sport
Roeland Lagendijk	- Dienst voor de Sport
Ed Degenkamp	- Amsterdamse Sportraad
Tom Bruijnen	- Sportbuurtwerker Jordaan
Nick Stienstra ¹	- Sportbuurtwerker Indische buurt

De activiteiten worden voorbereid en georganiseerd door de beide sportbuurtwerkers, leerkrachten van de betrokken scholen en trainers van sportverenigingen.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt kort ingegaan op de bestaande vormen van jeugdsportstimulering in Amsterdam en de uitgangspunten en doelstellingen van het actieplan. In hoofdstuk 3 is een samenvatting weergegeven van de belangrijkste resultaten uit het verkennende onderzoek naar de sportdeelname van jongeren in Amsterdam-Oost/Indische buurt. De hoofdstukken 4 en 5 geven inzicht in de opzet van de experimenten en opgedane ervaringen tijdens de eerste fase van de uitvoering (januari tot juni 1989).

In hoofdstuk 6 worden een aantal voorstellen gedaan voor de tweede fase van de experimenten gedurende het schooljaar 1989-1990. Vervolgens wordt in hoofdstuk 7 aandacht besteed aan aanverwante sportinitiatieven in andere buurten van Amsterdam, die aanvullende informatie kunnen leveren voor het onderhavige project. Vooruitlopend op de eindevaluatie van deze experimenten wordt in hoofdstuk 8 stilgestaan bij de noodzakelijk te vervullen randvoorwaarden met betrekking tot een structureel vervolg van de experimenten en implementatie van het hierbij ontwikkelde sportstimuleringsmodel in andere Amsterdamse stadsdelen.

¹ Als gevolg van een tragisch vliegtuigongeluk op 7 juni 1989 in Suriname is Nick Stienstra om het leven gekomen.

2 SPORTSTIMULERING SCHOOLGAANDE JONGEREN

2.1 Bestaande vormen van sportstimulering

In het inventarisatierapport (deel 1, 1988) is reeds uitgebreid aandacht besteed aan de verschillende vormen van sportstimulering, zoals die door diverse organisaties worden ontwikkeld. Op deze plaats worden slechts enkele hoofdlijnen weergegeven.

Georganiseerde sport:

De ongeveer 1.000 Amsterdamse sportverenigingen bieden gezamenlijk een uitgebreid en gevarieerd aanbod van sportactiviteiten. In totaal zijn ongeveer 170.000 Amsterdammers lid van een sportvereniging, waaronder circa 36.000 jongeren in de schoolgaande leeftijd. Hoewel er enige verschuivingen te constateren zijn als gevolg van de demografische ontwikkeling vormt de jeugd voor de meeste sportverenigingen een belangrijke aandachtsgroep. Teneinde jongeren te interesseren voor een eventueel lidmaatschap organiseren de verenigingen allerlei activiteiten, zoals sportieve kennismakingen en demonstraties, veelal ondersteund met affiches en advertenties. Daarnaast organiseren de Amsterdamse sportbonden al jarenlang kennismakingsactiviteiten voor scholieren in ongeveer 30 takken van sport. Aangezien de gemeente deze activiteiten van groot belang acht, ondersteunt zij deze activiteiten met een subsidie.

Sportbuurtwerk:

De gemeentelijke Dienst voor de Sport organiseert al vele jaren allerlei sportactiviteiten met name voor bevolkingsgroepen, die onvoldoende aansluiting vinden bij de bestaande sportverenigingen. Voor de jongeren worden onder meer sportinstuiven en vakantie-activiteiten georganiseerd. Sinds 1977 vormt het sportbuurtwerk één van de belangrijkste pijlers van het sportstimuleringsbeleid. Momenteel zijn in tien Amsterdamse wijken sportbuurtwerkers actief.

Onderwijs:

De meeste kinderen komen op school voor het eerst in aanraking met sport en bewegen in georganiseerd verband. Het bewegingsonderwijs is zonder twijfel een zeer bepalende factor met betrekking tot (toekomstige) sportdeelname. Het gaat hierbij niet alleen om het aanleren van motorische en communicatieve basisvaardigheden, maar ook om een veelzijdige introductie in diverse takken van sport en een kennismaking met de gevarieerde sport- en bewegingscultuur buiten de school. In toenemende mate maken scholen tijdens de gymnastiekles gebruik van andere accommodaties dan de eigen gymzaal. Daarnaast verzorgen de meeste scholen een jaarlijkse sportdag of nemen deel aan schoolsporttoernooien. Een enkele school voorziet zelfs in een eigen schoolsportprogramma (al dan niet in samenwerking met de Dienst voor de Sport).

Sociaal-cultureel werk:

In het sociaal-cultureel werk ontstaat in toenemende mate belangstelling voor het organiseren van sportactiviteiten voor jongeren. Aan de ene kant vanuit de gedachte dat sport een zinvolle invulling biedt voor de vrije tijd (recreatie-motief), aan de andere kant vanwege de ervaring dat sport een laagdrempelige activiteit is dat een goed middel kan zijn om contact te leggen met moeilijk bereikbare groepen jongeren en een basis kan leggen voor vormende activiteiten (agogisch motief). Hoewel er een aantal duidelijke knelpunten bestaat met betrekking tot de organisatie van sportactiviteiten binnen het sociaal-cultureel werk, voorzien dergelijke activiteiten in een duidelijke behoefte van een deel van de jongeren.

2.2 Actieplan

In het Beleidsplan voor de Sport (afdeling Sport & Recreatie, 1988) is aangegeven dat een toenemende samenwerking tussen sportbuurtwerk, verenigingen, scholen en club- en buurthuizen met betrekking tot sportstimulering wenselijk is. Mede op grond van enkele andere ontwikkelingen (zie 1.1) is besloten een project op te zetten, dat gericht is op een intensievere samenwerking tussen scholen, sportbuurtwerk en sportverenigingen in een bepaalde buurt². De verwachting is dat door een afgestemd 'brugaanbod' juist ook kinderen die van huis uit minder met sportbeoefening in aanraking komen, beter kunnen worden geïntroduceerd in de sport- en bewegingscultuur.

In het actieplan "Jeugdsport in beweging" (zie deel 1, 1988) wordt voorgesteld een verkennend onderzoek uit te voeren en vervolgens enkele experimenten te starten in een tweetal achterstandsbuurtten van Amsterdam. Het onderzoek (bestaande uit een kwantitatief en een kwalitatief gedeelte) moet meer inzicht geven in het sportgedrag van de jongeren uit de doelgroep en de factoren die hierop van invloed zijn. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen de input vormen voor de experimenten en tevens fungeren als voorpeiling met betrekking tot de evaluatie hiervan. In het actieplan werden de volgende experimenten beschreven:

- A. In en vanuit de sporthal 'Zeeburg' in Amsterdam-Oost wordt in samenwerking tussen de sportbuurtwerker en de vakdocenten L.O. een pakket kennismakingsactiviteiten ontwikkeld. Het doel is om scholieren tijdens de lessen L.O. en buiten de schooltijden te laten kennismaken met een uitgebreid en gevarieerd sportaanbod.
- B. In de sportzaal 'De Stokerij' in de Jordaan wordt een speciale sportinstuif georganiseerd voor leerlingen van het speciaal onderwijs (met name die van MLK-scholen). Het blijkt dat deze jongeren minder vaak lid zijn van een sportvereniging en veelal een motorische achterstand vertonen ten opzichte van hun leeftijdsgenoten. Op deze wijze kunnen deze jongeren in een beschermde omgeving kennismaken met voor hen veelal onbekende sport- en spelvormen.

² De instellingen voor sociaal-cultureel werk zijn in dit project buiten beschouwing gebleven. Het stimuleren van de samenwerking tussen sportbuurtwerk en jongerenwerk maakt echter deel uit van het experimentele project "Ik sloop niet, ik sport!", dat momenteel wordt uitgevoerd in Bos en Lommer (Amsterdam-West).

- C. In samenwerking met de Amsterdamse Sportraad worden enkele sportverenigingen benaderd worden die van deze sporthal en -zaal gebruik maken. In de eerste plaats zal worden nagegaan op welke wijze deze sportverenigingen betrokken kunnen worden bij de opzet en uitvoering van de experimenten A en B. Bovendien wordt nagegaan in hoeverre de randvoorwaarden van het jeugdbeleid binnen deze verenigingen aansluiten bij de (veranderende) behoeften en mogelijkheden van jongeren in deze buurten.

Bij de opzet van onderzoek en experimenten is het actieplan als leidraad gehanteerd. In de uitwerkingsfase bleek het wenselijk te zijn om een aantal wijzigingen door te voeren.

1. Het kwantitatieve onderzoek is vanwege de omvang van experiment A en de verwachte problemen bij het invullen van een schriftelijke enquête door de leerlingen van het speciaal onderwijs, beperkt tot de jongeren in Amsterdam-Oost/Indische buurt. De volledige resultaten van dit onderzoek zijn beschreven in het onderzoeksrapport (deel 3, 1989). Tevens is een samenvatting opgenomen in deze interimrapportage (hoofdstuk 3).
2. Het kwalitatieve onderzoek wordt uitgevoerd na afronding van de experimenten en kan zodoende tevens informatie opleveren met betrekking tot de evaluatie van het gehele project. Voor de selectie van de onderzoeksgroep kan gebruik gemaakt worden van de resultaten van het reeds uitgevoerde kwantitatieve onderzoek.
3. Het experiment C wordt niet afzonderlijk uitgevoerd, maar direct geïntegreerd in de beide andere experimenten. Zodoende is er sprake van een buurtgebonden experiment in Amsterdam-Oost/Indische buurt, waarbij de samenwerking met het regulier onderwijs als uitgangspunt is gekozen (hoofdstuk 4) en een experiment in sportzaal "De Stokerij", waarbij samenwerking tot stand is gekomen met het speciaal onderwijs (hoofdstuk 5).

3 KWANTITATIEF ONDERZOEK

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is de samenvatting opgenomen van het verkennende onderzoek naar de sportdeelname van schoolgaande kinderen van 10 t/m 15 jaar in Amsterdam-Oost/Indische buurt. Een volledige verslaglegging is te vinden in het onderzoeksrapport (deel 2, 1989) van het project "Jeugdsport in beweging". Het onderzoek had de volgende doelstelling:

- het verkrijgen van een duidelijk beeld van de bekendheid van en deelname aan bestaande jeugdsportactiviteiten onder de doelgroep in Amsterdam-oost/Indische buurt;
- het verkrijgen van meer inzicht in de factoren die op dit deelnamepatroon van invloed zijn.

Het onderzoek verschaft informatie ter voorbereiding van het experiment in deze buurt en fungeert tevens als voormeting ten behoeve van de eindevaluatie. De geënquêteerde jongeren zitten in de twee hoogste groepen van het basisonderwijs en de twee laagste klassen van het voortgezet onderwijs. Het onderzoek is uitgevoerd in de maanden februari/maart 1989.

In het kader van dit onderzoek hebben 443 jongeren in de leeftijd van 10 tot en met 15 jaar klassikaal een schriftelijke enquête ingevuld. Daarnaast is door 282 ouders/verzorgers een aanvullende vragenlijst ingevuld. Hierdoor werd het tevens mogelijk om de invloed van de financiële positie van het gezin, alsmede de houding en sportdeelname van de ouders op het sportgedrag van de kinderen na te gaan.

3.2. Resumé van de onderzoeksresultaten

Uit het onderzoek blijkt dat 39% van de geënquêteerde jongeren tussen 10 en 15 jaar lid is van een sportvereniging. Hoewel actuele referentie-onderzoeken in Amsterdam betrekking hebben op andere leeftijdscategoriën of specifieke bevolkingsgroepen is er geen aanleiding te veronderstellen dat er in Amsterdam-Oost/Indische buurt een grote achterstand in sportdeelname bestaat met andere (vergelijkbare) buurten in Amsterdam. Wel blijkt dat bepaalde groepen jongeren een duidelijke achterstand hebben ten opzichte van andere groepen. Het meest duidelijk zijn de verschillen met betrekking tot het lidmaatschap van een sportvereniging tussen allochtone (20%) en autochtone meisjes (62%) en jongeren die behoren tot gezinnen met een lager (35%) en een hoger inkomen (62%). Bovendien blijken met name de oudere allochtone meisjes (7%) nauwelijks te participeren binnen de sportverenigingen. Deze uitkomsten komen in grote lijnen overeen met de bevindingen uit het Gebruikers Onderzoek Welzijn (1987) en het onderzoek "Sportgedrag van etnische groeperingen in Amsterdam" (1987).

De onderzoeksresultaten geven aan dat de mobiliteit onder de jeugdleden van sportverenigingen in deze leeftijdsgroep groot is. Meer dan de helft van de jongeren is pas ten hoogste 1 jaar lid van een sportvereniging. Ook een (eventueel) vroeger lidmaatschap is meestal niet van lange duur geweest. De jongeren zijn echter over het algemeen (zeer) positief over hun huidige sportvereniging. Bovendien heeft ongeveer de helft van de jongeren die vroeger lid waren van een sportvereniging, zich na het opzeggen van hun lidmaatschap weer aangesloten bij een andere sportvereniging.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat externe factoren slechts ten dele van invloed zijn op de relatief hoge mobiliteit van jeugdleden en dat dit verschijnsel onderdeel lijkt uit te maken van een proces van ontdekken en verkennen dat veel jongeren in deze leeftijdsgroep karakteriseert. Aan de andere kant geven vooral de oudere scholieren nogal eens aan dat ze hun lidmaatschap hebben opgezegd, omdat ze het niet meer zo gezellig vonden bij de desbetreffende sportvereniging en er weinig naar hen geluisterd werd. De indruk bestaat dat sportverenigingen een deel van het verloop onder deze jeugdleden kunnen voorkomen door hen meer bij het verenigingsleven te betrekken en de (sociale) binding met de club te versterken.

In het onderzoek is vervolgens uitgebreid aandacht besteed aan de sport-activiteiten buiten verenigingsverband en de ongeorganiseerde sportbeoefening. Het onderstaande schema geeft een samenhangend beeld van de bekendheid van en deelname aan sportactiviteiten onder schoolgaande kinderen in Amsterdam-Oost/Indische buurt, alsmede de specifieke subgroepen die in dit verband een achterstand vertonen.

Schema I: Bekendheid van en deelname aan sportactiviteiten onder de schoolgaande jongeren in Amsterdam-Oost/Indische buurt

Soort Activiteiten	Bekendheid %	Deelname %	Voorkeur act./ver.	Minst bekend bij:	Minste deelname door:
Sportvereniging	n.v.t.	39%	n.v.t.	niet van toepassing	(oudere) allochtone meisjes lagere inkomensgroepen
Kennismakings-activiteiten	60%	30%	n.v.t.	leerlingen basisschool niet-leden sportvereniging	autochtone meisjes allochtone meisjes
Schoolsport-toernooien	63%	9%*	n.v.t.	niet-leden sportvereniging jongens	analyse niet uitgevoerd
Jeugdsportinstuiven	60%	31%	vereniging	leerlingen voortgezet onderwijs Turkse + Marokkaanse jongeren niet-leden sportvereniging	leerlingen v.o. (oudere) allochtone meisjes autochtone meisjes niet-leden sportvereniging
Vakantie-activiteiten	77%	25%*	n.v.t.	geen onderscheid	leerlingen basisschool (oudere) allochtone meisjes autochtone meisjes Marokkaanse jongeren hogere inkomensgroepen
Sport in buurt-huizen	64%	26%	vereniging	allochtone jongeren niet-leden sportvereniging	leerlingen basisschool (oudere) allochtone meisjes autochtone meisjes niet-leden sportvereniging
Sportscholen/fitnesscentra	64%	6%	beide	allochtone jongens autochtone meisjes niet-leden sportvereniging	analyse niet uitgevoerd
Sporten op eigen gelegenheid	n.v.t.	90%	n.v.t.	niet van toepassing	(oudere) allochtone meisjes autochtone meisjes niet-leden sportvereniging

* Deze percentages geven de deelname tijdens het afgelopen jaar aan.

Uit schema I blijkt dat de diverse sportactiviteiten over het algemeen goed bekend zijn bij de geënquêteerde jongeren (tussen 60% en 77%). De deelname aan jeugdinstuiven (31%), kennismakingsactiviteiten (30%), sportactiviteiten in buurthuizen (26%) en vakantie-activiteiten (25%) is ongeveer van gelijke orde. Uit nadere analyse blijkt dat er een redelijke spreiding bestaat met betrekking tot de deelname aan de verschillende activiteiten. In tegenstelling tot verenigingssport blijkt er bij deze sportactiviteiten geen sprake te zijn van een ondervertegenwoordiging van jongeren uit lagere inkomensgroepen. De jeugdsportinstuiven en vooral de vakantie-activiteiten worden relatief zelfs beter bezocht door deze jongeren³. Over het algemeen nemen meisjes (zowel allochtoon als autochtoon) echter minder deel aan de bovengenoemde activiteiten dan jongens. Daarentegen zijn de autochtone meisjes goed vertegenwoordigd bij de sportverenigingen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat (vooral oudere) allochtone meisjes een grote achterstand in sportdeelname hebben, zowel binnen als buiten verenigingsverband. In het onderzoek is tevens aandacht besteed aan de beoordeling van het bewegingsonderwijs op school. Verreweg de meeste jongeren (91%) vinden de gymnastiekles (heel of redelijk) leuk. Opvallend is dat de oudere allochtone meisjes in dit verband zelfs hoger scoren dan het gemiddelde (96%). Verder is de meerderheid van de scholieren (60%) van mening dat er voldoende geleerd wordt om met een bepaalde sport mee te kunnen doen. Er is hierbij geen verschil gevonden tussen de verschillende subgroepen. Dit betekent dat het toerustingsaspect, dat deel uitmaakt van de taakstelling van het bewegingsonderwijs, naar de mening van de meeste jongeren voldoende wordt gerealiseerd. Bovendien blijkt bijna tweederde van de jongeren (64%) in meerdere of mindere mate geïnteresseerd in deelname aan extra sportactiviteiten op school buiten de schooltijden. Deze belangstelling geldt zowel voor jongens en meisjes, voor autochtone en allochtone jongeren en voor leden en niet-leden van een sportvereniging. Verreweg de meeste jongeren zijn ook in het algemeen zeer geïnteresseerd in meer sportbeoefening. De sportvereniging mag zich verheugen in een grote belangstelling van jongeren. Dit geldt voor hen die al veel aan sport doen, maar ook voor de groepen die naar verhouding veel minder deelnemen. Zo blijkt dat 68% van de allochtone meisjes aangeeft meer aan sport te willen doen en 38% van hen daarbij de voorkeur heeft lid te worden van een sportvereniging. De oudere allochtone meisjes scoren in dit verband zelfs nog iets hoger met respectievelijk 71% en 39%. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de achterstand van allochtone meisjes in (verenigings-)sportdeelname niet voortkomt uit een geringe interesse. Verder blijkt dat de meeste jongeren graag samen met anderen aan sport willen doen (88%) en de voorkeur bij de meerderheid van hen (55%) uitgaat naar het spelen van competitie-wedstrijden.

In het kader van dit onderzoek is tevens een korte vragenlijst ingevuld door de ouders (of verzorgers) van de geënquêteerde scholieren, waarbij een hoge response van 64% werd bereikt. Uit een vergelijking van de samenstelling van de jeugdgroep en de oudergroep blijkt dat er geen sprake is geweest van een selectieve uitval van ouders die de vragenlijst niet hebben ingevuld, zodat de bereikte oudergroep een goede afspiegeling vormt van de geënquêteerde scholieren. Verreweg de meeste ouders staan (zeer) positief tegenover sportbeoefening (90%) en geven aan hun kinderen (sterk) te

³ Door de sociaal-economische verhoudingen in Amsterdam-Oost/Indische buurt zijn de jongeren uit lagere inkomensgroepen in absolute zin uiteraard sterk oververtegenwoordigd bij deze activiteiten.

stimuleren om aan sport te doen (80%). Ruim de helft van de ouders (54%) zegt zelf buiten verenigingsverband aan sport te doen en 16% geeft aan lid te zijn van een sportvereniging. Zowel de mate van stimulering als de feitelijke sportdeelname van ouders is van grote invloed op het lidmaatschap van hun kinderen.

Ongeveer 12% van de ouders geeft aan bezwaar te hebben tegen een sportlidmaatschap van hun kinderen en 7% van de ouders geeft hen geen toestemming om deel te nemen aan (gratis) sportactiviteiten. In meer dan de helft van de gevallen gaat het hierbij om ouders van (oudere) allochtone meisjes. Er is eveneens geïnformeerd naar de mening van de ouders over de hoogte van de contributie van een sportvereniging. Eenderde deel van de ouders vindt deze over het algemeen (veel) te hoog en 37% vindt deze redelijk. Iets meer dan de helft vindt een contributie van maximaal f 50,- per jaar per kind redelijk. De grens ligt hierbij duidelijk rond f 100,-. Voor sportactiviteiten buiten verenigingsverband vindt bijna de helft van de ouders een deelnemersbijdrage van maximaal f 1,- per keer acceptabel. Aangezien een kwart van de ouders deze vraag niet heeft beantwoord is enige voorzichtigheid geboden bij de interpretatie van deze gegevens.

3.3 Aanknopingspunten voor het project "Jeugdsport in beweging"

In de lijn van de doelstellingen van dit onderzoek ontstaat het volgende beeld van de sportbeoefening van jongeren in Amsterdam-Oost/Indische buurt. De jongeren uit gezinnen met een lager inkomen zijn minder vaak lid van een sportvereniging dan jongeren uit hogere inkomensgroepen. Daarentegen blijkt dat de deelname aan jeugdinstuiven en vooral vakantie-activiteiten van jongeren uit lagere inkomensgroepen groter is dan voor degene uit hogere inkomensgroepen. Met betrekking tot de kennismakingsactiviteiten van de sportbonden en de sportactiviteiten in buurthuizen is er geen significant verschil in deelname tussen jongeren uit gezinnen met een lager of hoger inkomen. Uitgaande van de situatie in Amsterdam-oost/Indische buurt (waar de lagere inkomensgroepen sterk vertegenwoordigd zijn), wint de bovenstaande conclusie in absolute zin nog aan betekenis: de activiteiten worden voor verreweg het grootste deel bezocht door jongeren uit de lagere sociaal-economische bevolkingsgroepen. Hieruit kan geconcludeerd worden, dat de jongeren uit de doelgroep van het gemeentelijk profijtprogramma over het algemeen goed bereikt worden door deze sportactiviteiten. De enige uitzondering betreft hier de groep (oudere) allochtone meisjes, die een grote achterstand vertonen met betrekking tot georganiseerde sportdeelname, zowel binnen als buiten verenigingsverband.

Uit dit verkennende onderzoek komt naar voren dat de meeste scholieren in de leeftijd van 10 tot en met 15 jaar regelmatig aan sport doen (al dan niet georganiseerd). Bijna de helft van de geënquêteerde jongeren heeft deelgenomen aan drie of meer georganiseerde activiteiten. Bovendien sport 90% van alle jongeren in meerdere of mindere mate op eigen gelegenheid. Er is echter een groep jongeren (circa 10%) die aangeeft niet of nauwelijks aan sport te doen. Over het algemeen geeft de groep jongeren die (vrijwel) niet aan georganiseerde sportactiviteiten deelneemt, aan dat dit een eigen keuze betreft (geen zin, geen tijd, voorkeur voor andere vrijetijdsactiviteiten etc.). In hun ogen blijkt er nauwelijks sprake te zijn van duidelijke externe belemmeringen (sportbeoefening te duur, bereikbaarheid van accommodaties etc.). Wel blijkt dat 12% van de ouders bezwaar heeft tegen een sportlidmaatschap van hun kinderen (4% om redenen van financiële aard) en 7% geen toestemming geeft om aan (gratis) sportactiviteiten deel te nemen. De rol van de ouders (verbieden of stimuleren van sportdeelname)

blijkt van groot belang te zijn voor het sportgedrag van kinderen. Met name voor de (oudere) allochtone meisjes lijkt hier een belangrijke drempel te liggen voor (meer) sportdeelname. Dit gegeven contrasteert sterk met de bevinding dat het grootste deel van hen graag (meer) aan sport wil doen. Tenslotte blijkt uit andere onderzoeken dat de deelname aan georganiseerde sport door jongeren op latere leeftijd en met name wanneer de school verlaten wordt, aanzienlijk afneemt. Dit is bij lagere inkomensgroepen nog sterker het geval dan bij mensen met een hoger inkomen.

Op basis van deze gegevens kunnen met betrekking tot het sportbeleid de volgende aandachtspunten worden onderscheiden:

1. Ongeorganiseerde sportbeoefening:

Verreweg de meeste jongeren sporten al of niet regelmatig op eigen gelegenheid. Ze maken daarbij vooral gebruik van openbare ruimten, zoals straten, pleinen en parken. Het is dan ook belangrijk dat er naast sportvelden en sporthallen in de woonbuurten een lichte sportinfrastructuur bestaat van trapveldjes, asfalt-tennisbanen, basketbalveldjes, die spontaan uitnodigen tot zelfstandige sportbeoefening.

2. Sportstimulering in samenwerking met de school:

De meeste jongeren doen al of niet georganiseerd regelmatig aan sport. Sportstimulering onder jongeren moet met name gericht zijn op het voorbereiden op blijvende sportbeoefening. In dit kader is het van belang om juist op jeugdige leeftijd kennis te maken met en te leren deelnemen aan de veelzijdige sport- en bewegingscultuur. Dit uitgangspunt sluit nauw aan bij de doelstellingen van het bewegingsonderwijs. Het verdient dan ook aanbeveling om bij sportstimulering op structurele basis samenwerking met de school te realiseren.

3. Bereiken van achterstandsgroepen:

Uit de deelnamecijfers van de diverse georganiseerde sportactiviteiten en de gegevens met betrekking tot de ongeorganiseerde sportbeoefening blijkt dat ongeveer 10% van de jongeren niet of nauwelijks aan sport doet. Voor deze jongeren kan de school een belangrijke rol spelen met betrekking tot het voorbereiden op en stimuleren tot zelfstandige sportbeoefening. Bovendien kan de school (bijvoorbeeld via de OETC-leerkracht) een bijdrage leveren aan de voorlichting van de ouders van allochtone meisjes met betrekking tot sportbeoefening en een beschermde omgeving bieden voor sportbeoefening van meisjes met een islamitische achtergrond.

4. Sportstimulering in samenwerking met sportverenigingen:

Sportverenigingen leveren een belangrijke bijdrage aan het totale sportaanbod in een buurt. Uit het onderzoek blijkt dat een groot deel van de jongeren die niet aangesloten zijn bij een vereniging, graag lid willen worden van een sportvereniging. Dit geldt eveneens voor jongeren uit lagere inkomensgroepen en (oudere) allochtone meisjes. Het verdient aanbeveling om de sportverenigingen (en sportbonden) nadrukkelijk bij de sportstimulering van schoolgaande jongeren te betrekken. Tevens dient nagegaan te worden op welke wijze de financiële drempel voor deze groepen geslecht kan worden. Voor zover dit nog niet gebeurt, is het bovendien wenselijk dat sportverenigingen de jeugdleden meer bij het verenigingsleven betrekken en de (sociale) binding met de club versterken.

5. Onderzoek naar motieven en drempels:

In dit rapport wordt diverse keren aangegeven dat met name motieven en drempels onvoldoende weergegeven kunnen worden op basis van de gegevens uit een schriftelijke enquête. Het is dan ook wenselijk om in dit verband een kwalitatief vervolgonderzoek uit te voeren. Het actieplan uit het inventarisatie-rapport (deel 1, 1988) voorziet in een dergelijk onderzoek. Het verdient echter aanbeveling om dit aanvullende onderzoek uit te voeren na afronding van het gehele project, zodat langs deze weg tegelijkertijd gegevens kunnen worden verzameld ten behoeve van de eindevaluatie.

Met betrekking tot de uitvoering van het project "Jeugdsport in beweging" kan de volgende slotconclusie worden geformuleerd:

Er dient op buurtniveau meer samenwerking gerealiseerd te worden tussen vakdocenten bewegingsonderwijs, sportbuurtwerker en verenigingstrainers, alsmede afstemming tussen de diverse sportstimuleringsactiviteiten die vanuit de scholen, het sportbuurtwerk en de sportverenigingen en -bonden worden georganiseerd. Deze buurtgerichte samenwerking dient te resulteren in een gevarieerd en modulair sportaanbod, dat alle schoolgaande kinderen laat kennismaken met en voorbereid op blijvende deelname aan de veelzijdige sport- en bewegingscultuur. Dit sportaanbod dient terugkerende stimulansen te bevatten tot zelfstandige sportdeelname in de vrije tijd, met name gericht op de jongeren die op dit gebied een achterstand vertonen. Binnen dit sportaanbod zal gelegenheid moeten worden geboden, dat ook (oudere) allochtone meisjes met een islamitische achtergrond kunnen deelnemen. Hierbij dient een strikte scheiding in acht genomen te worden tussen deze meisjes en de mannelijke deelnemers, begeleiders en sporthalbeheerders.

4. EXPERIMENT IN AMSTERDAM-OOST

4.1 Inleiding

In het schooljaar 1986-1987 is in Amsterdam-Oost een sportstimuleringsproject uitgevoerd, waarbij de sportbuurtwerker op verzoek van de betrokken scholen tijdens een aantal lessen L.O. een sportaanbod heeft georganiseerd. Het huidige experiment kan gezien worden als een voortzetting van dit project, waarbij echter de volgende veranderingen zijn doorgevoerd:

1. Er is sprake van een bredere organisatiestructuur, waardoor in principe alle scholen in een bepaalde buurt kunnen deelnemen.
2. Het modulaire sportaanbod vindt voor een deel plaats binnen de lessen bewegingsonderwijs en voor een deel na schooltijd.
3. De sportverenigingen worden nadrukkelijk bij de ontwikkeling en uitvoering van dit sportaanbod betrokken.

Het sportstimuleringsproject in Amsterdam-Oost/Indische buurt gaat uit van een structurele samenwerking tussen scholen, sportbuurtwerk en sportverenigingen. Onder gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt een gevarieerd aanbod ontwikkeld, dat de kinderen laat kennismaken met diverse takken van sport. Dit aanbod sluit aan bij de specifieke sportmogelijkheden in de woonbuurt en vervult een brugfunctie tussen het bewegingsonderwijs op school en zelfstandige sportdeelname in de vrije tijd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de specifieke deskundigheid en ervaring van vakdocenten bewegingsonderwijs, sportbuurtwerker en trainers van sportverenigingen. De doelgroep van het experiment wordt gevormd door de leerlingen van de groepen 7 en 8 van de basisscholen en van klas 1 en 2 van scholen voor voortgezet onderwijs. Het gaat hierbij om zowel bijzonder als openbaar onderwijs. De doelstelling is dat deze leerlingen via een modulair aanbod kunnen kennismaken met verschillende takken van sport. Een sportmodule bestaat meestal uit twee lessen binnen de gymnastiekuren, vervolgens drie of vier lessen/trainingen direct aansluitend op de schooltijden en daarna de mogelijkheid om (gratis) een paar trainingen binnen een sportvereniging te volgen. Op deze wijze maken de scholieren niet alleen gefaseerd kennis met diverse takken van sport, maar ook met de mensen, waarmee ze binnen een sportvereniging te maken kunnen krijgen. Het ontwikkelen en uitvoeren van de sportmodules staat onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van de vakleerkracht, de sportbuurtwerker en de betrokken sportvereniging. Juist in deze samenwerking zal de kracht van dit brugaanbod tot haar recht moeten komen: een gevarieerd sportaanbod waarbij alle kinderen via school kennis kunnen maken met sportmogelijkheden in de buurt.

4.2 Voorbereiding

Nadat de opzet van het experiment in grote lijnen was uitgewerkt en besproken met de betrokken sportbuurtwerker, zijn er individuele gesprekken gevoerd met de vakdocenten L.O. van de tien basisscholen en de zes scholen voor voortgezet onderwijs in Amsterdam-Oost/Indische buurt. Aan de sportverenigingen in directe omgeving is een schriftelijke kennisgeving verstuurd met betrekking tot de opzet van het experiment.

Op 6 december 1988 is een openingsbijeenkomst georganiseerd, waarvoor zowel de betrokken scholen als de sportverenigingen in de omgeving werden uitgenodigd. De belangstelling van de scholen was bijzonder groot (slechts één school haakte af) en er waren tevens vertegenwoordigers van drie sportverenigingen aanwezig. De persoonlijke benadering van de vakdocenten bleek duidelijk haar vruchten af te werpen.

Tijdens deze bijeenkomst werd door vertegenwoordigers van de Gemeentelijke Inspectie Lichamelijke Opvoeding, de Dienst voor de Sport en de Amsterdamse Sportraad een korte toelichting gegeven bij de verschillende kanten van het project. Tevens werd een globaal werkplan gepresenteerd voor de eerste fase van het experiment (half februari tot eind juni 1989). Dit werkplan werd in de periode rondom de jaarwisseling nader geconcretiseerd, zodat half februari de eerste activiteiten van start konden gaan.

Op 27 april 1989 is door de schoolsportcommissie van de Amsterdamse Sportraad een bijeenkomst georganiseerd voor vertegenwoordigers van de Amsterdamse sportbonden, waarbij aandacht werd besteed aan de opzet van dit experiment. Over het algemeen werd hierop positief gereageerd en meegedacht over een verdere vormgeving. Het lijkt erop dat bij de georganiseerde sport op stedelijk niveau een redelijk draagvlak bestaat voor een dergelijke structurele samenwerking met scholen en sportbuurtwerk. Tijdens deze bijeenkomst is benadrukt dat het experiment in het schooljaar 1989-1990 wordt doorgezet en dat sportverenigingen in de omgeving van Amsterdam-Oost/Indische buurt zich hierbij kunnen aansluiten.

4.3 Organisatie en deelname

Bij de opzet van het experiment is een onderscheid gemaakt tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Binnen het basisonderwijs is een aantal clusters van scholen gevormd, die gezamenlijk deelnemen aan het buitenschoolse gedeelte van de sportmodules. Het uitgangspunt bij de vorming van de clusters is dat de scholen dicht bij elkaar in de buurt liggen en minstens één van de scholen de beschikking heeft over een geschikte sportzaal. In de eerste fase van de experimenten hebben alle leerlingen drie sportmodules kunnen volgen.

Basisonderwijs:

In de eerste periode zijn voor de leerlingen van de verschillende clusters van basisscholen de volgende sportmodules georganiseerd: badminton, judo en basketbal. Allereerst vond een introductie plaats in de lessen bewegingsonderwijs en vervolgens konden de leerlingen deelnemen aan het buitenschools aanbod. In tabel 1 is de vorm van en deelname aan dit aanbod tijdens de eerste periode schematisch weergegeven.

Tabel 1: Eerste periode van het buitenschools sportaanbod voor de drie clusters van basisscholen.

Cluster 1: De Dapper, De Evenaar en De Waaier	
Sportmodule	: Badminton
Accommodatie	: Gymzalen De Dapper
Data	: do 23/2, do 2/3, do 9/3 en do 16/3
Docent	: dhr. Tabeling (via Badmintonbond)
Deelname	: ca. 80 lln (50 Dapper, 20 Evenaar, 10 Waaier)
Bijzonderheden:	--

Cluster 2: J.P. Coen, 8-Mussen en 1e Eltheto	
Sportmodule	: Judo
Accommodatie	: Gymzaal JP Coen
Data	: do 23/2, do 2/3, do 9/3 en do 16/3
Docent	: dhr. Jongsma (judovereniging "Staatslieden")
Deelname	: ca. 20 lln (JP Coen)
Bijzonderheden:	1e Eltheto heeft in 1e periode niet meegedaan vanwege ziekte van de gymnastiekdocente. De leerlingen van de 8-mussen hebben wel judo gehad binnen de lessen, maar niet meegedaan aan het buitenschoolse aanbod in de JP Coen

Cluster 3: Flevopark, Valentijn en Smaragd	
Sportmodule	: Badminton (2 groepen)
Accommodatie	: Sporthal Zeeburg
Data	: di 21/2, di 28/2, di 7/3 en di 14/3;
Docent	: dhr. Mulder (via Badmintonbond)
Deelname	: 1e groep: ca. 70 lln (3 grpn Fl.park L.O. les) 2e groep: ca. 70 lln (1 grp Flevopark in les + 20 lln Valentijn en 20 lln Smaragd buiten les)
Bijzonderheden:	Aangezien de leerlingen van de Flevoparkschool gedurende het buitenschoolse aanbod nog niet vrij waren, is besloten hen onder schooltijd te laten meedoen.

In tabel 2 is de vorm en inhoud van het buitenschoolse aanbod tijdens de tweede periode schematisch weergegeven:

Tabel 2: Tweede periode van het buitenschoolse sportaanbod voor de drie clusters van basisscholen

Cluster 1: Dapper, Evenaar en Waaier	
Sportmodule	: Basketbal
Accommodatie	: Gymzalen De Dapper
Data	: do 20/4, do 27/4, do 11/5, do 18/5;
Docent	: dhr. Spilker (Racing Amsterdam)
Deelname	: ca. 50 leerlingen
Bijzonderheden:	geen leerlingen van De Waaier

Cluster 2: J.P. Coen, 8-Mussen en 1e Eltheto	
Sportmodule	: Badminton
Accommodatie	: Gymzaal 8-mussen
Data	: do 20/4, do 27/4, do 11/5, do 18/5;
Docent	: dhr. Mulder (via Badmintonbond)
Deelname	: ca 42 leerlingen;
Bijzonderheden:	Ook 8-mussen (10 lln) en 1e Eltheto (24 lln) doen nu mee. Van de JP Coen zijn er beduidend minder leerlingen dan in de eerste periode (8)

Cluster 3: Flevopark, Valentijn en Smaragd	
Sport	: Judo (2 groepen)
Accommodatie	: Van Deventer MAVO/Smaragd
Data	: Fl.park/Valentijn: di 25/4, 9/5, 16/5 en ma 22/5 in Ontspanningsvereniging "Seram" Smaragd: do 27/4, do 11/5 en do 18/5;
Docent	: dhr. Jongsma (Judovereniging "Staatslieden")
Deelname	: ca 16 lln Valentijn/Flevopark + 4 lln Smaragd
Bijzonderheden:	belangstelling valt voor twee groepen tegen

In de derde periode stond voor alle clusters atletiek op het programma. De leerlingen van alle betrokken basisscholen hebben twee keer tijdens de gymnastiekles atletiek beoefend (Shellvelden en Oosterpark) en op dinsdagen 6/6, 13/6 en 20/6 deelgenomen aan een buitenschools atletiekaanbod op de Chris Bergerbaan onder leiding van een trainer van de atletiekvereniging AV '23. Het plan was om als afsluiting op vrijdag 23 juni een grote atletiekmiddag te organiseren voor alle leerlingen van groep 7/8 van de deelnemende basisscholen. Door het overlijden van de sportbuurtwerker Nick Stienstra op 7 juni is in overleg besloten deze atletiekmiddag geen doorgang te laten vinden.

Tijdens het deel van de atletiekmodule, dat tijdens de lessen L.O. werd georganiseerd, bleken er diverse knelpunten op te treden, te weten:

- Verschillende scholen hadden op de betreffende dagen een eigen programma georganiseerd (schoolreisje, intercultureel feest, sportdag, zwemmen).
- Het mooie weer (tot 30°C) nodigde de leerlingen niet erg uit tot inspanning.
- Het programma dat door de atletiektrainer werd aangeboden speelde te weinig in op de specifieke situatie.
- Op het Shellterrein konden bepaalde atletieknummers niet worden gehouden (kogelstoten, speerwerpen, verspringen etc), terwijl de leerlingen die onderdelen juist erg leuk vinden.
- Voor een aantal specifieke atletiekonderdelen was op de verschillende locaties onvoldoende materiaal beschikbaar.

Voortgezet onderwijs:

De leerlingen van het voortgezet onderwijs hebben deelgenomen aan een drietal sportmodules, te weten schaatsen, fitness en basketbal. In de eerste en tweede periode is uitsluitend een aanbod tijdens de gymnastiekles gerealiseerd. In de derde periode is wel een buitenschools aanbod verzorgd. In tabel 3 zijn de gegevens omtrent de drie sportmodules weergegeven.

Tabel 3: Sportmodules voor de leerlingen van het voortgezet onderwijs

Voortgezet onderwijs (1e periode)	
Sportmodule	: Toer- en kunstschaatsen
Accommodatie	: Jaap Edenbaan
Data	: periode 14/2 tot 1/3
Docent	: dhr. Hakkeling (DvdS/Jaap Edenbaan)/ dhr. Toledo (Ekysa)
Deelname	: uitsluitend tijdens gymnastieklessen
Bijzonderheden:	Zowel om praktische (ijsbaan sloot begin maart) als organisatorische redenen is hierbij geen buitenschools aanbod gerealiseerd. Het is wenselijk om deze schaatsmodule voortaan in het najaar te laten plaatsvinden, zodat het een vervolg kan krijgen via de bestaande uren "schoolschaatsen" tijdens de wintermaanden.

Voortgezet onderwijs (2e periode)	
Sportmodule	: Fitness
Accommodatie	: Krachtsportruimte Wethouder Verheijhal
Data	: periode 9/3 tot 20/4
Docent	: dhr. Valk (DvdS)
Deelname	: Uitsluitend tijdens gymnastieklessen
Bijzonderheden:	Vanwege de hoge bezettingsgraad en de geringe capaciteit van de krachtsportruimte is hierbij geen buitenschools aanbod gerealiseerd.

Voortgezet onderwijs (3e periode)

Sportmodule	: Basketball
Accommodatie	: sporthal Zeeburg
Data	: do 18/5, 25/5 en 1/6
Docent	: dhr. Spilker (Racing Amsterdam)
Deelname	: do 18/5 16 lln
Bijzonderheden:	De eerste keer is met name de Van Gellicum vertegenwoordigd (12 lln). Vanwege het warme weer en andere schoolactiviteiten zijn op de andere data de activiteiten niet doorgegaan.

4.4 Ervaringen 1e fase experiment

In gesprekken met de betrokken vakdocenten is teruggekeken op de 1e fase van het project en alvast vooruitgekeken naar het volgende schooljaar, waarin het experiment gecontinueerd wordt.

De vakdocenten onderschrijven unaniem het belang van deze kennismakings-activiteiten. Met name voor de kinderen die van huis uit niet aan sport (gaan) doen, is het beoogde 'brug'-karakter belangrijk. Door het aanbod via het onderwijs te laten verlopen worden in principe alle kinderen in de buurt bereikt⁴. Op deze manier kunnen alle kinderen ervaring opdoen met buitenschoolse sportbeoefening en vormt dit aanbod een belangrijke aanvulling op de lessen bewegingsonderwijs.

Het starten van de sportmodules binnen de lessen bewegingsonderwijs en daarop aansluitend een vervolg na schooltijd vinden vrijwel alle vakdocenten een goede aanpak. Het buitenschoolse gedeelte van de sportmodules bij de (clusters van) basisscholen heeft over het algemeen goed gefunctioneerd. Door de variabele lestijden van de leerlingen, het specifieke karakter van de beide eerste sportmodules (schaatsen en fitness) en het uitzonderlijk warme weer tijdens de derde sportmodule (basketbal) is het buitenschoolse aanbod voor het voortgezet onderwijs niet of nauwelijks gerealiseerd. Enkele vakdocenten uit het voortgezet onderwijs merkten op, dat veel van hun leerlingen uit een veel grotere regio afkomstig zijn (bijv. de school voor Mode en Kleding) en dat deze minder snel aan het buitenschoolse gedeelte van een sportmodule zullen deelnemen. Bovendien kan dit aanbod door de wisselende schooltijden niet voor alle leerlingen direct aansluiten op de lestijden.

De vakdocenten waren overwegend tevreden over de organisatie. Door het directe contact met de sportbuurtwerker verliepen de gemaakte afspraken (op een paar uitzonderingen na) soepel. Ook de keuze voor bepaalde takken van sport en het feit, dat ze hierop hun invloed konden uitoefenen, werd over het algemeen positief gewaardeerd. Bij de atletiekmodule was er kritiek op de keuze van onderdelen. Dit was mede het gevolg van de accommodatie. De 'echte' en voor de leerlingen nieuwe atletieknummers waren, wegens mogelijke schade aan het veld, niet toegestaan of niet mogelijk door het ontbreken van de specifieke materialen.

⁴ Met uitzondering van de scholieren, die in een andere buurt naar school gaan. Wanneer het experiment echter ook in andere buurten opgezet wordt, kunnen deze jongeren deelnemen in hun 'schoolbuurt'. Dit geldt met name voor het basisonderwijs. De voortgezet onderwijs scholen zijn niet zo buurtgebonden, afhankelijk van het type onderwijs komen meer of minder leerlingen uit de buurt. Dit heeft uiteraard consequenties voor deelname aan het aanbod na schooltijd.

De docenten waren over het algemeen goed te spreken over de leiding van de activiteiten na schooltijd. Een aantal van hen merkte wel op dat ze graag vooraf kennis zouden willen maken met de lesgevers die het aanbod na schooltijd verzorgen. Op deze manier kan tevens overleg plaatsvinden over inhoud en aanpak van deze activiteiten.

De leerlingen die hebben meegedaan waren enthousiast. Het aantal deelnemers liep nogal uiteen, maar was over het geheel genomen bevredigend. De deelname bleek sterk samen met het feit of de vakdocent tot op de dag zelf bleef stimuleren tot deelname en zelf de activiteiten aanwezig was en met de tak van sport (bijv. badminton was erg in trek, terwijl op het judo minder kinderen afkwamen). De indruk is dat er veel leerlingen uit de doelgroep hebben deelgenomen, hoewel ook veel leerlingen de activiteiten bezochten die zelf al aan sport deden. Een aantal docenten merkt op dat je de sporters nodig hebt om de niet-sporters over de streep te trekken. Dit sociale mechanisme levert door de gekozen aanpak via de school een belangrijke bijdrage aan het daadwerkelijk bereiken van de doelgroep.

De lesgevers tijdens het buitenschoolse aanbod (zowel van sportverenigingen als Dienst voor de Sport) zijn tevreden over de samenwerking met de vakdocenten en de deelname van de leerlingen. Ze geven echter wel aan, dat ze het prettig vinden om vooraf meer te weten over de groep leerlingen die komt, zodat ze hierop het programma kunnen afstemmen. De meeste zijn sceptisch over de doorstroom van deelnemers naar de sportverenigingen. Vooral omdat trainingen niet altijd goed kunnen aansluiten op het buitenschoolse programma (zowel wat betreft plaats, tijd en activiteiten). Dit kan wellicht verbeterd worden, wanneer er aansluitend op het buitenschoolse aanbod een speciale kennismaking binnen de vereniging wordt georganiseerd en de vakdocent met de geïnteresseerde leerlingen meekomt.

De sportbuurtwerker is positief over het project en de samenwerking met vakdocenten en verenigingen. Hij vestigt er de aandacht op dat de organisatie veel tijd vraagt (overleg, initiëren, coördineren, begeleiden), ondanks dat er sprake was van een sterke ondersteuning door leden van de projectgroep. Aan de andere kant verwacht hij dat de organisatie in de toekomst wat gemakkelijker zal verlopen, doordat de contacten met betrokkenen gelegd zijn, de opzet van het project bij hen bekend is en de specifieke sportmogelijkheden in de buurt duidelijk zijn.

De overige leden van de projectgroep zijn van mening dat de opzet van het experiment goede mogelijkheden biedt. In de eerste fase was er echter teveel sprake van ad-hoc organisatie. Er zullen altijd wel zaken op het laatste moment geïmproviseerd moeten worden, maar de structuur moet vastliggen (wie, wat, waar, wanneer en hoe). Ook naar de leerlingen toe moet er duidelijke informatie worden gegeven, zodat ze weten wat ze het komende jaar kunnen verwachten. Bovendien moet er meer duidelijkheid komen wat er van vakdocenten en trainers verwacht wordt en wat hier tegenover staat. Wanneer het project een meer structureel vervolg krijgt, is het noodzakelijk om een goede regeling te treffen met betrekking tot hun betrokkenheid bij het buitenschoolse sportaanbod.

4.5 Sterkte-zwakke analyse

De betrokkenen zijn het er unaniem over eens dat de opzet van het project goede mogelijkheden biedt voor een meer structureel vervolg. De buurtgebonden samenwerking tussen vakdocenten bewegingsonderwijs, sportbuurtwerker en trainers van verenigingen kan in de toekomst leiden tot meer afstemming tussen het bewegingsonderwijs op school en de sportbeoefening in de vrije tijd. Het modulair systeem blijkt bij de basisscholen goed te functioneren, evenals de clustering van een aantal scholen bij het buitenschoolse gedeelte van de sportmodules. Door de variabele lestijden van de leerlingen werkt deze structuur bij het voortgezet onderwijs minder goed en dit heeft er mede toe geleid dat het buitenschoolse aanbod niet goed van de grond is gekomen. Het is wenselijk om voor het voortgezet onderwijs te komen tot een aangepaste structuur, waarbij een aanbod op een vaste tijd en plaats waarschijnlijk het meest effectief werkt. Hierbij kan gedacht worden aan het opzetten van een schoolsportklub Zeeburg voor de leerlingen van het voortgezet onderwijs, waarbinnen sportverenigingen gedurende een aantal weken een aanbod in hun tak van sport verzorgen.

Verder is het duidelijk dat de ad-hoc organisatie de deelname van leerlingen en de kwaliteit van het aanbod niet ten goede is gekomen. Bovendien zijn er in de korte periode (januari tot juni 1989) te veel modules afgedraaid. Het is noodzakelijk om aan het begin van het schooljaar een duidelijke structuur te presenteren met een niet al te vol programma. Hierdoor ontstaat tevens wat meer ruimte voor onderling overleg tussen vakdocent, sportbuurtwerker en externe lesgever met betrekking tot inhoud en vorm van het programma.

Tenslotte dient er duidelijkheid te komen over de vergoeding van externe lesgevers, de inzet van vakdocenten en de wijze waarop de juridische aansprakelijkheid bij het buitenschoolse sportaanbod is geregeld.

5 EXPERIMENT VOOR LEERLINGEN VAN HET SPECIAAL ONDERWIJS

5.1 Inleiding

In het actieplan "Jeugdsport in beweging" wordt tevens aandacht besteed aan de leerlingen van het speciaal onderwijs. De indruk bestaat dat voor deze leerlingen de kloof naar georganiseerde sportbeoefening veel groter is dan voor de leerlingen van het reguliere onderwijs. Voor de meeste van deze leerlingen zal een modulaire kennismaking niet voldoende zijn om deze kloof te overbruggen. Besloten is om een aangepast experiment te starten, dat gericht is op de leerlingen van het speciaal onderwijs. Dit experiment bouwt voort op de ervaringen die in het schooljaar 1985-1986 zijn opgedaan met een specifieke sportinstuif voor leerlingen van MLK-scholen (Moeilijk Lerende Kinderen). Dit experiment wordt echter uitgebreid naar scholen voor Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO). De doelstelling van dit experiment is om de leerlingen via specifieke instuiven (MLK) of kennismakingstrainingen (VSO) daadwerkelijk ervaring te laten opdoen met allerlei sport- en spelactiviteiten in een voor hen vreemde omgeving en in hun vrije tijd. De activiteiten vinden plaats in de sportzaal 'De Stokerij' in de Jordaan.

5.2 Voorbereiding

Allereerst is overleg gevoerd met de sportbuurtwerker in de sportzaal 'De Stokerij'. Deze was enthousiast over het project en wilde graag zo snel mogelijk van start. Vervolgens hebben in november/december 1988 gesprekken plaatsgevonden met de vakdocenten bewegingsonderwijs van de Winklerschool en de Van Voorthuijsenschool (MLK-scholen) en in een later stadium met die van de Atlant, de Rotonde en de Poort (VSO-scholen).

De Winklerschool en de Van Voorthuijsenschool is voorgesteld de draad weer op te pakken van de MLK-instuiven in 'De Stokerij' gedurende het schooljaar 1985-1986. De doelstelling van deze instuiven zou ook nu zijn: kennismaking met 'sport in de vrije tijd' voor de leerlingen van het speciaal onderwijs. In tegenstelling tot de Winklerschool werd dit idee op de Van Voorthuijsenschool met de nodige skepsis ontvangen. De volgende argumenten werden aangedragen:

1. De verantwoordelijkheid voor het begeleiden van de leerlingen met de tram naar 'De Stokerij' werd te groot gevonden (drukke tram, onoverzichtelijk, gevaarlijke halte op de Rozengracht). Bovendien werd opgemerkt dat er vanuit de onderwijsinspectie strenge eisen gesteld worden aan de omvang van de begeleiding bij buitenschoolse activiteiten.
2. Daarnaast bleek de begeleiding van de kinderen naar de instuiven door het team een belangrijk bezwaar te vormen. Diverse leerkrachten hebben andere verplichtingen op de woensdagmiddag.
3. Het gevoel dat met deze opzet de ouders te veel een 'gespreid bedje' werd geboden. Het is een compleet verzorgde naschoolse opvang, waar de ouders geen omkijken naar hebben. Als hun kinderen willen sporten in hun vrije-tijd is volgens het schoolteam nadrukkelijk (ook) 'hun pakkie an'.
4. De indruk dat sportstimuleringsactiviteiten voor deze scholieren weinig effect zouden hebben, in die zin dat weinig leerlingen hierdoor aangezet worden tot zelfstandige sportbeoefening.

Het derde argument werd onderschreven door de Winklerschool. Gezien de positieve ervaringen van de vorige keer wilde deze school echter wel graag dat vergelijkbare instuiven voor hun leerlingen zouden worden georganiseerd. In overleg met beide schoolteams is besloten dat uitsluitend die leerlingen kunnen deelnemen die individueel kunnen reizen of door de ouders worden begeleid. Onder deze voorwaarde was ook de Van Voorthuijsenschool geïnteresseerd om hun leerlingen te stimuleren mee te doen aan de sportinstuiven. Dit betekende dat de ouders van de deelnemende leerlingen naast hun toestemming ook op het inschrijfformulier moesten aangeven of hun kind alleen kon reizen of door wie het zou worden begeleid.

Ook met de vakdocenten bewegingsonderwijs van de VSO-scholen De Atlant, De Rotonde en De Poort zijn vervolgens gesprekken gevoerd over de opzet van het experiment voor hun leerlingen. Op deze scholen is een hobbyprogramma in het kader van Maatschappelijke Vorming in het schoolrooster opgenomen. De leerlingen kunnen onder andere kiezen uit een aantal sportieve activiteiten die onder leiding van de vakdocent kunnen worden beoefend. Deelname aan een sportstimuleringsproject, dat geschiedt op de MLK-leest, zou teveel een verdubbeling betekenen ten opzichte van het schoolprogramma. In overleg is besloten voor VSO-leerlingen een buitenschools sportaanbod te organiseren in de vorm van kennismakingstrainingen binnen het kader van de jeugdsportclub "De Stokerij".

5.3 Organisatie en deelname

De activiteiten hebben plaatsgevonden in drie perioden van drie opeenvolgende woensdagmiddagen, te weten 1, 8 en 15 maart; 12, 19 en 26 april en 17, 24 en 31 mei. Op deze middagen werden van 13.00 tot 14.00 uur de MLK-instuiven georganiseerd en in de laatste twee perioden van 14.00 tot 15.00 uur de VSO-trainingen (in de eerste periode zijn alleen de MLK-instuiven georganiseerd).

Bij de MLK-instuiven kwamen telkens drie activiteiten aan bod, waarmee de leerlingen konden kennismaken. De activiteiten werden begeleid door sportmedewerkers van 'De Stokerij'. De vorm en inhoud van de instuiven werd vastgesteld na overleg tussen de vakdocenten en de sportbuurtwerker. Tijdens de VSO-trainingen konden de leerlingen de eerste keer kiezen uit een aantal takken van sport, te weten voetbal, badminton, basketbal en krachttraining. Ze kregen dan een training in twee gekozen sporten. Tijdens de laatste periode konden de leerlingen nog maar voor één sport kiezen, zodat een volledige training kon worden gevolgd. Ook hierbij werden de activiteiten verzorgd door medewerkers van de Dienst voor de Sport. In tabel 4 zijn de deelnemersaantallen weergegeven tijdens de MLK-instuiven en de VSO-trainingen.

Tabel 4: deelnemersaantallen MLK-instuiven en VSO-trainingen

Periode	Data	MLK-instuiven	VSO-trainingen
I	1 maart	9	--
	8 maart	15	--
	15 maart	15	--
II	12 april	8	32
	19 april	7	30
	26 april	9	31
III	17 mei	10	18
	24 mei	11	7
	31 mei	7	5

Vooraf was te verwachten dat de gewijzigde aanpak met betrekking tot het vervoer invloed zou hebben op het aantal deelnemers van de MLK-scholen. Bij de VSO-leerlingen blijkt dit vervoersaspect nauwelijks een rol te spelen, omdat ze vrijwel allemaal zelfstandig kunnen reizen. Als gevolg van het warme weer is het aantal deelnemers aan de VSO-trainingen in de derde periode sterk teruggelopen.

5.4 Ervaringen 1e fase experiment

Uit gesprekken met de vakdocenten bewegingsonderwijs blijkt dat de schoolteams de sportactiviteiten in 'De Stokerij' beschouwen als een zinvolle en welkome aanvulling op de lessen bewegingsonderwijs. Ondanks de lagere deelnemersaantallen onder de MLK-leerlingen ten opzichte van het experiment in het schooljaar 1985-1986, blijven de vakdocenten van mening, dat de ouders zelf voor vervoer moeten zorgen. Wel veronderstellen ze dat het feit dat er geen leden van het schoolteam bij de activiteiten aanwezig konden zijn van grote invloed is geweest op de deelname van hun leerlingen. Ze nemen zich voor volgend seizoen vaker aanwezig te zijn.

De leerlingen die deelgenomen hebben aan de activiteiten, zijn met enthousiaste verhalen op school gekomen. Met name tijdens de VSO-trainingen zijn door de leerlingen zeer positieve ervaringen opgedaan. De leiding heeft goed ingespeeld op de wensen en mogelijkheden van de kinderen.

De sportbuurtwerker en zijn medewerkers vonden het jammer dat niet wat meer contact is geweest met de vakdocenten. De leden van de projectgroep zijn van mening dat het hierbij gaat om een uiterst zinvolle sportactiviteit voor kinderen die over het algemeen moeilijk aansluiting krijgen met de sport- en bewegingscultuur. De organisatiestructuur voor zowel de MLK-scholen (instuiven) als de VSO-scholen (trainingen) lijkt goed gekozen te zijn en zal het volgende seizoen doorgezet worden.

De activiteiten vereisen een goede didactische opzet die is aangepast aan de (on-)mogelijkheden van de leerlingen. Het blijkt niet eenvoudig te zijn om sportverenigingen te interesseren om (een deel van) deze kennismakings-trainingen te verzorgen. Desondanks zal met betrekking tot de tweede fase van het experiment getracht worden de georganiseerde sport bij de opzet en uitvoering van deze trainingen te betrekken.

5.5 Sterkte-zwakte analyse

De structuur van het programma blijkt zowel voor MLK-scholieren als voor VSO-leerlingen redelijk aan te sluiten bij hun wensen en mogelijkheden. Het is niet nodig om hierin volgend seizoen verandering aan te brengen. De betrokkenheid van de school bij de activiteiten zou verbeterd kunnen worden. De (vak-)docenten geven aan volgend seizoen vaker aanwezig te zullen zijn. Zeker voor de MLK-leerlingen zal dit een belangrijke stimulans zijn om mee te doen. Het ontbreken van begeleiding vanuit school vormt voor een deel van de MLK-leerlingen een duidelijk knelpunt. Er zal worden nagegaan of ouders ingeschakeld kunnen worden bij het vervoer van leerlingen. Verder is het wenselijk om de activiteiten in De Stokerij nadrukkelijker onder de aandacht van de leerlingen te brengen, hetgeen bereikt kan worden door het organiseren van een éénmalige introductie onder schooltijd.

Bovendien zal nadrukkelijker getracht worden om de georganiseerde sport bij het experiment te betrekken. Omdat de meeste leerlingen zelf niet uit de Jordaan komen, hoeft dit niet per definitie een buurtgebonden vereniging te zijn.

Tenslotte zal worden nagegaan of er bij deze sportactiviteiten samenwerking tot stand kan komen met de Stichting Sportstimulering Speciaal Onderwijs (zie 7.7).

6 VOORTGANG VAN DE EXPERIMENTEN

6.1 Inleiding

De eerste fase van de experimenten (januari tot juni 1989) heeft vooral tot doel gehad om de betrokkenen met deze nieuwe opzet van sportstimulering te laten kennismaken, de contacten te leggen en in de praktijk na te gaan welke mogelijkheden deze opzet biedt en waar knelpunten blijken op te treden. Het is de bedoeling om de beide experimenten het komende schooljaar te continueren en het project aan het eind van het schooljaar (medio 1990) te evalueren. Op grond van de eerste ervaringen zullen enkele aanpassingen plaatsvinden teneinde de experimenten op bepaalde punten beter te laten verlopen.

In dit hoofdstuk zullen uitsluitend de praktische aandachtspunten worden besproken. Een gedetailleerde planning en taakverdeling voor de beide experimenten is beschreven in het werkplan 1989-1990. De beleidsmatige randvoorwaarden voor het onderhavige sportstimuleringsmodel zijn beschreven in hoofdstuk 8.

6.2 Experiment in Amsterdam-Oost/Indische buurt

In hoofdstuk 4 is reeds aangegeven, dat het grote aantal scholen dat heeft meegedaan aan het project in Amsterdam-Oost/Indische buurt (9 basisscholen en 6 scholen voor voortgezet onderwijs) de organisatie veel uitgebreider heeft gemaakt dan vooraf was ingecalculeerd. In combinatie met een relatief korte voorbereidingstijd en het streven naar maatwerk voor elke school of cluster van scholen heeft dit in veel gevallen geleid tot ad-hoc organisatie van de activiteiten.

Op basis van de ervaringen gedurende de eerste fase van het experimentele project kunnen voor het basisonderwijs de volgende aandachtspunten geformuleerd worden.

1. De ad hoc-organisatie van activiteiten gedurende de eerste fase moet worden voorkomen. Er zal een duidelijke planning voor het schooljaar 1989-1990 worden gemaakt. Bovendien zal de omvang van het aanbod vergelijkbaar zijn met de eerste fase, maar verspreid worden over het hele seizoen. Hiermee wordt tevens de kans verkleind dat er een te zware claim wordt gelegd op de (vooralsnog vrijwillige) inzet van het schoolteam dan wel de vakdocenten bewegingsonderwijs.
2. De deelname van de georganiseerde sport aan het sportstimuleringsexperiment moet worden verhoogd. De sportbonden en -verenigingen zal een brief worden gestuurd, waarin gevraagd wordt of ze binnen de vooraf gestelde randvoorwaarden een buitenschools aanbod in hun tak van sport kunnen verzorgen. Bij de keuze van activiteiten zal meer rekening gehouden worden met een mogelijke doorstroming van leerlingen naar de sportverenigingen in de buurt.
3. Er zal een standaard onkostenregeling moeten worden opgezet voor de sportverenigingen die het buitenschoolse aanbod van een sportmodule verzorgen. De vereniging is vervolgens verantwoordelijk voor het inschakelen van een bekwame trainer en eventueel het vergoeden van zijn of haar onkosten. Op deze wijze wordt de betrokkenheid van sportverenigingen bij het project vergroot.

4. Er moet meer aandacht worden besteed aan de inhoudelijke kwaliteit en vorm van de activiteiten. Het is wenselijk dat er hierover vooroverleg plaatsvindt tussen vakleerkrachten, sportbuurtwerker en trainers.
5. Aan het begin van het schooljaar zullen de ouders op de hoogte gesteld worden van het sportstimuleringsproject. Ze zullen expliciet toestemming moeten geven dat hun kinderen gedurende het schooljaar onder eigen verantwoordelijkheid mogen deelnemen aan het buitenschoolse sportaanbod.

Bovenstaande punten zijn ook van toepassing op het aanbod voor het voortgezet onderwijs. Daarbij worden echter tevens de volgende aanpassingen voorgesteld:

6. De aandacht zal in het komende schooljaar met name gericht moeten worden op het buitenschoolse gedeelte van de sportmodules. Gezien de verschillende lestijden van de leerlingen gaat de voorkeur uit naar het opzetten van de 'Schoolsportclub Zeeburg' (SSC Zeeburg).
7. Het is van belang dat het programma van de SSC Zeeburg, waarvan de georganiseerde sport een groot deel voor haar rekening zou moeten nemen, tijdig wordt vastgesteld. Hierdoor kan afstemming plaatsvinden met het bewegingsonderwijs op school (aanbod onder de lessen) en kunnen de leerlingen voldoende worden gestimuleerd om deel te nemen.
8. De leerlingen van de betrokken scholen voor voortgezet onderwijs kunnen lid worden van de SSC Zeeburg en ontvangen tegen een geringe vergoeding (fl. 2,50 per seizoen) een deelnemerskaart. De publiciteit omtrent de SSC Zeeburg en de aanschaf van deelnemerskaarten verloopt via de scholen.

6.3 Experiment voor leerlingen van het speciaal onderwijs

De ervaringen gedurende de eerste fase van het experiment in 'De Stokerij' maken duidelijk dat de structuur van het sportaanbod goed aansluit bij de wensen en mogelijkheden van de kinderen. Hierin zal in de tweede fase geen verandering nodig zijn. De belangrijkste aandachtspunten bij dit experiment zullen zijn:

1. De deelname aan met name de MLK-instuiven dient vergroot te worden. Hierbij ligt in eerste instantie vooral een stimulerende taak voor de vakleerkracht dan wel de leden van het schoolteam. Verder wordt getracht een introductie onder schooltijd te verzorgen, zodat de leerlingen de eerste keer onder begeleiding naar de sportzaal kunnen reizen en kunnen kennismaken met de activiteiten.
2. Het uitgangspunt blijft gehandhaafd dat de begeleiding van de kinderen naar de buitenschoolse activiteiten een zaak van de ouders is. Wel zal worden nagegaan of er ouders zijn, die de kinderen naar de sportzaal willen begeleiden.
3. Gezien de aard van de VSO-trainingen (sporttak-gericht) is het wenselijk dat de georganiseerde sport (een deel van) de kennismakingstrainingen gaat verzorgen.
4. Er zal meer vooroverleg moeten plaatsvinden tussen sportbuurtwerker en vakdocenten bewegingsonderwijs (en eventueel trainers) over de vorm en inhoud van de activiteiten.

6.4 Eindevaluatie

Aan het einde van het schooljaar 1989-1990 zal het project "Jeugdsport in beweging" worden beëindigd. Ter ondersteuning van de eindevaluatie zal een kwalitatief onderzoek worden uitgevoerd onder de scholieren die de doelgroep vormen van het project. De selectie van circa 50 scholieren vindt plaats op basis van de gegevens van het kwantitatieve onderzoek (deel 2, 1989) en de mate van deelname aan de activiteiten. Hierbij zullen niet alleen deelnemers, maar ook niet-deelnemers worden geïnterviewd. Bovendien zullen gesprekken worden gevoerd met een aantal sleutelpersonen van het project (sportbuurtwerker, vakdocenten bewegingsonderwijs, trainers en leden van de projectgroep).

In de eindevaluatie zal aandacht worden besteed aan zowel de gang van zaken met betrekking tot de organisatie van de experimenten (procesevaluatie) als het resultaat hiervan (effectevaluatie). Bij de procesevaluatie zal met name de wijze van samenwerking en de invulling van de randvoorwaarden centraal staan. Bij de effectevaluatie gaat het vooral om de deelname aan en tevredenheid over de activiteiten onder de doelgroep.

Op basis van deze eindevaluatie dient nagegaan worden in hoeverre het wenselijk en haalbaar is om het project een structureel vervolg te geven en uit te breiden naar andere (achterstands)buurten van Amsterdam. Als gevolg van de bestuurlijke reorganisatie binnen Amsterdam zal de besluitvorming hierover voornamelijk een verantwoordelijkheid zijn van de stadsdeelbesturen. In hoofdstuk 8 wordt een aantal bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden aangegeven met betrekking tot dit sportstimuleringsmodel.

7 AANVERWANTE SPORTPROJECTEN IN AMSTERDAM

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan enkele sportprojecten die in meerdere of mindere mate vergelijkbaar zijn met het project "Jeugdsport in beweging". De ervaringen die bij deze projecten zijn opgedaan kunnen mogelijk een bijdrage leveren aan de onderhavige experimenten. Het gaat hierbij om sportstimuleringsprojecten in Amsterdam-Noord en Spaarndammerbuurt, projecten op het Marcanti-college en de Don Bosco (scholen voor voortgezet onderwijs), het schoolkorfbalproject en de activiteiten van de Stichting Sportstimulering Speciaal Onderwijs (SSSO).

7.2 Sportstimulering in Amsterdam-Noord

Het project in het stadsdeel Amsterdam-Noord stoelt op nagenoeg dezelfde uitgangspunten als die van het vroegere stimuleringsproject in Amsterdam-Oost. Het uitgangspunt is het realiseren van een kennismakingsaanbod in samenwerking tussen de school, de afdeling Sport en Recreatie en de georganiseerde sport. Dit kennismakingsaanbod zal met name voor leerlingen die (nog) niet aan sport doen, een 'brug' moeten vormen tussen de lessen bewegingsonderwijs en zelfstandige sportbeoefening.

Met het oog op mogelijkheden voor de schoolsport onderhoudt de afdeling Sport en Recreatie in Noord intensieve contacten met de georganiseerde sport. Er bestaat bij de sportverenigingen veel animo voor schoolsportactiviteiten en de ervaringen zijn positief. Verder zijn er goede afspraken gemaakt over het gebruik van sportaccommodaties door de scholen in Noord (accommodaties, materiaal en evt. leiding) en de vergoedingen die daarmee samenhangen. Er is sprake van korte verbindingslijnen tussen de betrokkenen binnen en buiten de stadsdeelorganisatie, waardoor creatief en effectief ingespeeld kan worden op allerlei mogelijkheden en knelpunten.

De schoolsportactiviteiten komen als volgt tot stand. Wanneer scholen dan wel de vakdocenten vragen naar sportmogelijkheden, waar ze in hun reguliere onderwijs niet aan toe komen, worden ze in contact gebracht met een sportvereniging of -bond en er wordt nagegaan welke mogelijkheden de afdeling zelf kan aanbieden. In tegenstelling tot het experiment in Amsterdam-Oost/Indische buurt nemen de scholen in Noord veelal zelf het initiatief. Wel worden scholen, die een periode geen gebruik maken van de bestaande mogelijkheden, gewezen op de (nieuwe) mogelijkheden. In een aantal gevallen wordt voor het inzetten van externe lesgevers op school een bijdrage van de school gevraagd.

Het grootste verschil met het experiment in Amsterdam-Oost/Indische buurt is dat het sportstimuleringsproject in Noord minder gestructureerd plaatsvindt. Bovendien krijgt een aanbod onder schooltijd niet automatisch een aansluitend vervolg na schooltijd.

Het afgelopen schooljaar hebben de leerlingen van een aantal scholen kennis kunnen maken met kanovaren, voetbal en basketbal. Ook voor het huidige schooljaar staan weer diverse schoolsportactiviteiten op het programma. Hiervoor is aansluitend op de schooltijden ruimte gereserveerd in de sporthal 'De Albatros'. Leerlingen van de basisschool De Banne kunnen dit schooljaar, aansluitend op de schooltijden kennismaken met softbal, waarbij de organisatie in handen is van een sportvereniging. Op woensdagmiddag kunnen scholieren deelnemen aan het schooltennis (cursus van tien lessen

voor fl. 10,-). Deze activiteiten worden goed bezocht, ook door kinderen uit lagere sociaal-economische groepen. De deelnemende scholen zijn over het algemeen zeer te spreken over de geboden mogelijkheden. De activiteiten dragen bij aan een veelzijdige introductie in de sport- en bewegingscultuur buiten de school en stimuleren de leerlingen tot zelfstandige sportbeoefening.

7.3 Sportstimulering in de Spaarndammerbuurt

Ook in de Spaarndammerbuurt heeft het sportbuurtwerk contact gelegd met het onderwijs.

Enerzijds wordt langs deze weg het eigen sportaanbod (instuiven, introductie-kursussen) onder de aandacht van de kinderen gebracht, waarbij vakdocenten bewegingsonderwijs fungeren als een effectief 'intermediair'. Een drukbezocht tennisproject voor scholieren vormt hiervan een uitstekend voorbeeld. Dit jaar wordt ook getracht een project 'Sport van de Maand' te introduceren: vier weken staat een bepaalde tak van sport centraal, waarbij de leiding in handen is van sportverenigingen in de buurt.

Anderzijds wordt de vakleerkrachten ook gelegenheid geboden van de diensten van het sportbuurtwerk gebruik te maken (accommodatie, materiaal, begeleiding) of gezamenlijk een sportproject op te zetten. Zo is bijvoorbeeld onlangs een gezamenlijke sportdag van meerdere scholen uit de buurt tot stand gekomen.

Naast de scholen wordt in deze buurt ook contact gelegd met het sociaal-cultureel werk. Via dit samenwerkingsverband worden met name sportactiviteiten voor de oudere jeugd georganiseerd.

Hoewel de ervaringen in deze buurt nog betrekkelijk pril zijn, begint de samenwerking met de scholen ook hier haar vruchten af te werpen.

7.4 Sportstimulering op het Marcanti-college (voorheen: Scholengemeenschap Centrum/Oud-West)

De leerlingenpopulatie van deze school behoort overwegend tot de lagere sociaal-economische bevolkingsgroepen en lijkt in beginsel weinig belangstelling te hebben voor sportbeoefening. Het percentage verzuim tijdens de gymnastieklessen is hoog; naar eigen zeggen doet 31% van de leerlingen minder dan de helft van de gymnastieklessen mee. De leerlingen doen ook buiten school weinig aan sport (55% niet of nauwelijks) en gezien hun sociaal-culturele achtergrond dreigt de sportparticipatie na het verlaten van de school nog verder te verminderen.

Op het Marcanti-college worden al enkele jaren kennismakingsactiviteiten georganiseerd gericht op sportieve vrijetijdsbesteding. Deze activiteiten zijn gebaseerd op het project 'School Sport Curriculum', dat tijdens het schooljaar 1985-1986 werd opgezet in samenwerking met de Dienst voor de Sport en de Gemeentelijke Inspectie Lichamelijke Opvoeding (GIL0). Dit project had een tweeledig doel:

- het bevorderen van de deelname aan de lessen bewegingsonderwijs van de hogere klassen en
- het bevorderen van de sportdeelneming van de schoolverlaters.

De begeleider/coördinator van het project werd aangesteld op grond van WPO-gelden en tevens werden subsidies verkregen van onder andere het ministerie van WVC (sport overdag, culturele minderheden) en de GIL0.

Er werden kennismakingscursussen van vier weken ontwikkeld, waaraan de leerlingen tijdens de lessen bewegingsonderwijs konden deelnemen. De leerlingen werden begeleid door de leerkrachten van school, maar de activiteiten werden georganiseerd door kader van sportverenigingen en medewerkers van de Dienst voor de Sport (schaatsen, tafeltennis, zwemmen, krachttraining en conditietraining). Over het algemeen was er sprake van een kwalitatief goed programma, dat ook door de meerderheid van de leerlingen (88%) positief werd gewaardeerd. Uit een enquête blijkt dat 10% van de leerlingen heeft aangegeven door het project aan sport te (zijn) gaan doen. Gezien de onbekendheid met het project en het reizen naar accommodaties buiten school werd een verzuim van circa 30% in eerste instantie als positief aangemerkt. De indruk bestond dat het verzuim met deze aanpak na verloop van tijd kan worden teruggedrongen. De aandacht werd daarbij met name gericht op een effectieve absentie-regeling en een goede inroostering van de lessen bewegingsonderwijs.

In het huidige schooljaar maakt het project nog steeds deel uit van het bewegingsonderwijs van de hoogste klassen van het Marcanti-college. Gebruik makend van goede contacten met de Amsterdamse sportverenigingen wordt in samenwerking met de Dienst voor de Sport een programma georganiseerd met de volgende takken van sport: ijshockey, duiken, tafeltennis en american football. Een dergelijke tussenvorm van bewegingsonderwijs en sportstimulering lijkt met name aan te bevelen voor scholen, waar de motivatie van de oudere leerlingen voor de reguliere lessen bewegingsonderwijs gering is. Hoewel gedurende dit schooljaar subsidie wordt verkregen van de Dienst voor de Sport in het kader van sportstimulering voor randgroepjongeren, vormt de onzekere financiële basis van het project een belangrijk knelpunt.

7.5 Sportstimulering op de Don Bosco⁵

Op de Don Bosco (LBO) maakt 'vrijetijdsopvoeding' deel uit van het reguliere curriculum, waarbij aandacht wordt besteed aan zowel handvaardigheid als sport. Voor de realisatie van het sportieve kennismakingsaanbod voor de eerste klassen heeft de sectie bewegingsonderwijs samenwerking gevonden met de Dienst voor de Sport en een aantal sportverenigingen. Hoewel altijd een vakdocent aanwezig is, staan de activiteiten onder leiding van trainers van sportverenigingen of medewerkers van de Dienst voor de Sport. De leerlingen kiezen één van de drie aangeboden sporten, die ze vervolgens gedurende acht weken beoefenen. Voor dit vrijetijdsprogramma is op maandagmiddag een blokuur in het rooster opgenomen, waarbij voor drie klassen vijf docenten aanwezig zijn.

In het schooljaar 1988-1989 zag het onderdeel sport van het jaarprogramma vrijetijdsopvoeding er als volgt uit:

1e periode	2e periode	3e periode
tennis american football atletiek	schaatsen boksen basketbal	roeien triatlon honkbal

⁵ De Don Bosco is tevens betrokken bij het experiment in Amsterdam-oost/Indische buurt.

Over het algemeen is het programma goed verlopen en wordt positief gewaardeerd door de leerlingen. De organisatie van het programma vraagt echter veel tijd. In enkele gevallen liet de organisatie wel eens wat te wensen over of had een externe lesgever wat problemen met een drukke klas. De sectie bewegingsonderwijs beschouwt dit sportprogramma als een uitermate zinvolle invulling van en aanvulling op de gymnastieklessen. De vakdocenten zijn van mening, dat deze aanpak over de grenzen van de school en het gymlokaal heen, de leerlingen op het spoor kan zetten naar zelfstandige sportbeoefening. Een directe doorstroom naar de georganiseerde sport is tot nu toe alleen gerealiseerd in de richting van een honkbalvereniging. De vakdocenten zijn echter van mening, dat de opgedane ervaringen ook op latere leeftijd een stimulans kunnen vormen voor sportbeoefening. Een positief aspect van de aanpak op de Don Bosco is dat er structureel goede randvoorwaarden zijn gecreëerd, doordat (sportieve) vrijetijdsbesteding een onderdeel vormt van het schoolcurriculum. Met het invullen van roosters wordt er rekening mee gehouden en de betrokken onderwijsgevenden krijgen hiervoor (taak)uren toegewezen. Het project is daardoor niet afhankelijk van de vrijwillige inzet van leerkrachten naast hun 'normale' taken. Een goede samenwerking met de georganiseerde sport kan er bovendien toe leiden dat er aansluitend introductie-mogelijkheden binnen de sportverenigingen worden gecreëerd. Ook bij dit project is financiering van de activiteiten een belangrijk knelpunt, dat momenteel wordt opgelost door een incidentele subsidie van de Dienst voor de Sport.

7.6 Sportstimulering door het Korfbal Verbond

De Amsterdamse afdelingen van de sportbonden organiseren al vele jaren kennismakingscursussen voor scholieren. In het inventarisatierapport (deel 1, 1988) is aangegeven dat er meerdere varianten van deze cursussen bestaan. Gezien de positieve ervaringen met de aanpak van het Korfbal Verbond en de uitstekende mogelijkheden om dit in de toekomst te laten aansluiten op het onderhavige sportstimuleringsmodel, wordt dit project hier apart beschreven.

In samenwerking met de Amsterdamse korfbalverenigingen stelt de afdeling Noord-Holland van het Koninklijk Nederlands Korfbalverbond jaarlijks een sportstimuleringsprogramma op. Het uitgangspunt van dit programma is dat elke korfbalvereniging in Amsterdam één of meerdere basisscholen adopteert in de nabijheid van de clubaccommodatie. Het bestuur van de korfbalvereniging bespreekt de plannen in eerste instantie met de directie van de school en vraagt toestemming om een kennismakingsaanbod op school te laten plaatsvinden. Wanneer de directie hiermee accoord gaat, wordt in samenwerking met de vakdocent bewegingsonderwijs en de groepsleerkrachten onder of direct na schooltijd een aantal kennismakingslessen verzorgd voor de hoogste groepen van het basisonderwijs. Na deze lessen worden de leerlingen uitgenodigd om enkele weken mee te trainen bij de korfbalvereniging. Gedurende de hele kennismakingsperiode ontvangen de deelnemende scholieren het clubblad van de vereniging met daarin speciale pagina's over het schoolkorfbal. De ouders van de geïnteresseerde leerlingen ontvangen bovendien uitgebreide informatie over de korfbalvereniging en worden zo nodig thuis bezocht door vertegenwoordigers van de vereniging. Ter afsluiting van het project wordt met alle deelnemende scholen een interscholair korfbaltoernooi georganiseerd.

Het project wordt over het algemeen positief ontvangen op de basisscholen en met dit goed lopende programma blijken de korfbalverenigingen redelijk veel nieuwe leden onder de deelnemende leerlingen te werven.

7.7 Stichting Sportstimulering Speciaal Onderwijs

De leerlingen van het speciaal onderwijs doen over het algemeen relatief weinig aan sport. Enerzijds worden ze van huis uit veelal onvoldoende gestimuleerd, anderzijds doen ze vaak negatieve ervaringen op bij sport in hun vrijetijd, waardoor ze zich ervan afkeren. Dit geldt met name voor leerlingen van LOM- en MLK-scholen. Deze kinderen, met veelal een onzichtbare 'handicap', kunnen niet (direkt) goed uit de voeten in sportsituaties. Vaak ervaren ze dergelijke situaties als onoverzichtelijk en/of de reacties van medesporters op hun gedrag als bedreigend. De begeleiding van deze kinderen ontbeert vaak het begrip om hun eerste ervaringen overwegend positief te laten zijn.

De SSSO heeft zich vanaf het begin op deze groep kinderen gericht, maar gaandeweg haar perspectief verbreed: van voetbal naar meerdere sporten en van één school (Dr. I.C. van Houteschool in Amsterdam-Zuidoost) naar het totale speciaal onderwijs. Zij stelt zich ten doel "het stimuleren van deelname aan actieve en/of passieve sportieve recreatie door kinderen, in het bijzonder door kinderen die speciaal onderwijs genieten".

Hiertoe worden wekelijks na schooltijd aangepaste sportactiviteiten (trainingen) georganiseerd voor leerlingen vanaf 9 jaar. De kinderen kunnen op deze manier in een beschermde omgeving, waarbij met hun mogelijkheden rekening wordt gehouden, positieve ervaringen opdoen met de sport van hun voorkeur. Naast de voetbalactiviteiten worden dit schooljaar ook cursussen in korfbal, badminton en tafeltennis gegeven. Daarnaast worden (interschoolaire) wedstrijden georganiseerd, waardoor de leerlingen kunnen kennis maken met wedstrijdsport. Het blijkt dat na verloop van tijd sommige kinderen in een sportgroep voldoende geleerd hebben om zich te kunnen handhaven binnen een reguliere sportvereniging. Deze kinderen moeten wel goed begeleid worden bij deze overgang en ook de opvang in de vereniging vraagt de nodige aandacht. Gemiddeld nemen ongeveer 30 leerlingen van de Dr. I.C. van Houteschool deel aan de activiteiten, waarvan er inmiddels tien zijn doorgestroomd naar een sportvereniging.

Het project was in de beginjaren vooral gestoeld op het enthousiasme van de initiatiefnemers. Door financiering vanuit het onderwijsvoorrangsbeleid heeft het project inmiddels een structurele basis gekregen en is een vakdocent bewegingsonderwijs aangesteld als trainer/coördinator. Verder wordt voor overige kosten (accommodatie, materiaal, vervoer) een subsidie verkregen van de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. De SSSO onderhoudt goede contacten met diverse sportverenigingen, die betrokken zijn bij de activiteiten. Ook is er regelmatig overleg met een vertegenwoordiger van de ouders van leerlingen van de Dr. I.C. van Houteschool en een bestuurslid van de KNVB (afd. Amsterdam).

De SSSO is inmiddels al enige jaren actief en wil haar activiteiten uitbreiden naar andere buurten van Amsterdam. Dit schooljaar worden in samenwerking met vier scholen voor speciaal onderwijs activiteiten opgezet in sporthal Ookmeer. Er wordt momenteel gezocht naar aanvullende financiële middelen om de activiteiten op grotere schaal te kunnen continueren. Het is wenselijk om na te gaan in hoeverre er in de toekomst afstemming kan plaatsvinden met het experiment in 'De Stokerij'.

7.8 Conclusie

In dit hoofdstuk zijn zes sportstimuleringsprojecten beschreven. Hoewel er hier en daar verschillende accenten worden gelegd, gaan alle projecten uit van een structurele samenwerking tussen scholen, sportbuurtwerk en/of sportverenigingen. De ervaringen bij deze projecten ondersteunen de aanpak, zoals die gevolgd wordt bij de experimenten in Amsterdam-Oost/Indische buurt en in de Jordaan. Uit deze beschrijving kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Door samenwerking tussen scholen, sportbuurtwerk en georganiseerde sport kan het rendement van sportstimuleringsactiviteiten gunstig worden beïnvloed;
- In het licht van sportstimulering is het wenselijk om bij het bewegingsonderwijs over de grenzen van de gymnastiekzaal heen te kijken en de leerlingen daadwerkelijk in contact te brengen met de sport- en bewegingscultuur buiten de school;
- Het is noodzakelijk dat de activiteiten aansluiten op de interesse en de mogelijkheden van leerlingen en afgestemd wordt op het sportaanbod in de buurt;
- De onzekere financiering vormt veelal een belangrijk knelpunt, waardoor succesvolle initiatieven niet of nauwelijks een structureel vervolg kunnen krijgen.

Het is dan ook wenselijk en noodzakelijk dat er structureel goede randvoorwaarden worden gerealiseerd, die een buurtgerichte uitwerking van het onderhavige sportstimuleringsmodel mogelijk maken.

8 ALGEMEEN BELEIDSKADER

8.1 Inleiding

In dit laatste hoofdstuk wordt het algemeen beleidskader geschetst, waarbinnen de experimenten uit het actieplan "Jeugdsport in beweging" plaatsvinden. Allereerst zal de situatie binnen de beleidsterreinen onderwijs, georganiseerde sport en sportbuurtwerk worden beschreven om vervolgens te komen tot formulering van de noodzakelijke randvoorwaarden met betrekking tot een structurele toepassing van het vooralsnog experimentele sportstimuleringsmodel. Dit is met name van belang om vooruitlopend op de eindevaluatie (juni 1990) beleidsvoorbereidingen te treffen, die het mogelijk maken om met ingang van het schooljaar 1990-1991 deze experimenten een structureel vervolg te geven en de implementatie van het sportstimuleringsmodel in andere delen van Amsterdam voor te bereiden. Als gevolg van de bestuurlijke reorganisatie binnen Amsterdam zal dit in nauwe samenwerking met de stadsdeelorganisaties plaatsvinden.

8.2 Onderwijs

Het bewegingsonderwijs is een zelfstandig vormingsgebied binnen het onderwijs. Bewegen speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling en het bestaan van kinderen, jongeren en volwassenen. In Amsterdam worden sinds lange tijd vakdocenten ingezet ten behoeve van kwalitatief hoogwaardig bewegingsonderwijs op de basisscholen. Naast een beperkte rijksbijdrage worden deze vakdocenten voor een groot deel betaald vanuit de gemeentelijke middelen.

Uit de beschrijving van de eerste fase van de experimenten, maar ook uit ervaringen bij andere sportprojecten, kan geconcludeerd worden, dat de vakdocent bewegingsonderwijs een uitermate belangrijke rol speelt bij sportstimulering van schoolgaande jongeren. De basis voor blijvende sportdeelname wordt in veel gevallen gelegd binnen de gymnastieklessen. Met name voor de jongere kinderen ligt het accent op het bevorderen van de ontplooiing van het bewegingsgedrag ter ondersteuning van hun algehele ontwikkeling. Naarmate de leerlingen ouder worden richt het bewegingsonderwijs zich meer op een gedegen oriëntatie op en toerusting voor deelname aan de bewegingscultuur. Net als bij andere vormingsgebieden moeten leerlingen hierbij kennis en vaardigheden aanleren, die nodig zijn voor participatie in de bewegingscultuur. Het bewegingsonderwijs draagt bij aan een actieve, sportieve invulling van de vrije tijd door:

- het aanleren van bewegings- en sociale vaardigheden en kennis over bewegen;
- het laten opdoen van positieve ervaringen met bewegen en sport;
- het op exemplarische wijze introduceren in de veelvormige bewegingscultuur;
- het vanuit meerdere perspectieven daadwerkelijk laten kennismaken met geselecteerde onderdelen van de bewegingscultuur, waardoor blijvende participatie bevorderd wordt.

Het sportstimuleringsmodel, dat in deze interimrapportage is beschreven - sportstimulering door middel van een brugaanbod, dat gelegen is tussen het bewegingsonderwijs en zelfstandige sportbeoefening - vormt een zinvolle en welkome aanvulling op het bewegingsonderwijs, met name voor de groep leerlingen die van huis uit niet (voldoende) tot een sportieve invulling van de vrije tijd gestimuleerd wordt. Vanuit de specifieke

deskundigheid van de vakdocent bewegingsonderwijs en het bestaande contact met de leerlingen kan deze een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het brugaanbod en het stimuleren en begeleiden van de leerlingen. In de experimenten zijn hiermee - op basis van vrijwillige inzet - uitstekende ervaringen opgedaan. Bij een meer structurele opzet van dit sportstimuleringsmodel is het echter niet haalbaar en wenselijk, dat dit moet gebeuren op basis van vrijwilligheid. Het verdient sterke aanbeveling, dat het (mede) ontwikkelen en begeleiden van het buitenschoolse gedeelte van de sportmodules deel gaat uitmaken van het takenpakket van de vakdocent bewegingsonderwijs. Deze activiteiten zouden dan expliciet moeten worden opgenomen in het schoolwerkplan, waardoor vanuit het onderwijs structureel aandacht kan worden besteed aan deze vorm van 'sportieve vrijetijdsopvoeding'.

8.3 Georganiseerde sport

De sportverenigingen verzorgen een belangrijk gedeelte van het aanbod van georganiseerde sportactiviteiten. Hoewel steeds meer mensen op individuele en ongebonden wijze sport beoefenen, blijkt uit het onderzoeksrapport (deel 2, 1989) dat de sportvereniging onder jongeren bijzonder populair is. Met name een toenemend aantal (jong-) volwassenen ervaren de structuur van sportverenigingen als te knellend. Het is dan ook aan te bevelen dat verenigingen voor deze groep mogelijkheden gaan scheppen voor een meer pluriform sportaanbod. Met betrekking tot de jongeren is het wenselijk dat sportverenigingen (voor zover daar althans niet reeds sprake van is) een jeugdbeleid formuleren, een jeugdbestuur installeren en de jeugdleden daadwerkelijk laten deelnemen aan de verenigingscultuur. Het participeren in samenwerkingsverbanden met scholen en sportbuurtwerk kan een belangrijke impuls geven aan de uitvoering van het jeugdbeleid. Hoewel het gebrek aan deskundig en vrijwillig kader voor veel sportverenigingen een groot knelpunt vormt, vinden de meeste verenigingen het belangrijk om zich naar buiten toe te presenteren via sportieve kennismakingen, demonstraties of clinics. In de praktijk wordt in dit verband regelmatig aansluiting gezocht bij de scholen, waarbij de samenwerking uiteen kan lopen van incidentele activiteiten tot meer structurele "adoptieprogramma's". Een uitstekend voorbeeld is in dit verband het schoolkorfbal, zoals in hoofdstuk 7 is beschreven. Een dergelijk initiatief lijkt uitstekend inpasbaar binnen het sportstimuleringsmodel, zoals in deze interimrapportage is beschreven. Wanneer ook andere sportbonden in samenwerking met sportverenigingen een dergelijke aanpak ontwikkelen kan vanuit de georganiseerde sport een kwalitatief hoogstaand kennismakingsaanbod worden geleverd, dat op buurniveau samengevoegd kan worden tot een gevarieerd sportstimuleringspakket. De sportbonden kunnen hierbij een belangrijke regietaak vervullen (lesprogramma's, publiciteit, gerichte cursussen enzovoorts).

8.4 Sportbuurtwerk

In het Beleidsplan voor de Sport (Amsterdam, 1988) wordt het sportbuurtwerk beschouwd als een effectief instrument bij de sportstimulering, vooral ook met betrekking tot groepen die in dit verband nog een achterstand vertonen. Ook bij de onderhavige experimenten blijkt dat de sportbuurtwerker als initiator en coördinator een belangrijke rol speelt bij de opzet en uitvoering van de activiteiten. Het is dan ook van groot belang dat met

name in de achterstandsbuurt het netwerk van sportbuurtwerkers wordt uitgebreid. Het is vrijwel onmogelijk dat in een buurt zonder sportbuurtwerker een samenwerkingsverband tussen scholen en sportverenigingen, zoals in dit rapport beschreven is, goed van de grond zal komen.

Momenteel wordt door de sportbuurtwerker een groot aantal sportactiviteiten georganiseerd, waarvan een deel gericht is op (specifieke groepen) jongeren. Nieuwe activiteiten worden vooral opgezet op basis van gesignaleerde behoeften. Op grond van de ervaringen die bij deze en andere experimenten zijn opgedaan lijken goede mogelijkheden aanwezig om diverse bestaande en nieuwe jeugdsportactiviteiten in de toekomst te laten aansluiten bij de aanpak zoals die in dit sportstimuleringsmodel centraal staat. In de praktijk zal vervolgens blijken welke behoeften er daarnaast nog onder jongeren bestaan die aanleiding kunnen geven tot het opzetten van aanvullende sportactiviteiten.

De ervaringen met de huidige experimenten maken duidelijk dat het initiëren en onderhouden van een samenwerkingsverband tussen scholen en sportverenigingen een grote tijdsinvestering vergt, met een duidelijke piek bij aanvang van het schooljaar. Op dat moment zal jaarlijks in samenwerking met de scholen en de sportverenigingen een planning en de daarbij behorende afspraken moeten worden gemaakt. Dergelijke werkzaamheden sluiten goed aan bij de taakomschrijving van de sportbuurtwerker. Deze heeft echter met meer aandachtsgroepen in de buurt te maken dan uitsluitend de schoolgaande jongeren. Het is dan ook van belang dat de sportbuurtwerker voor begeleidende en uitvoerende werkzaamheden een beroep kan doen op deskundige sportmedewerkers.

8.5 Randvoorwaarden voor het sportstimuleringsmodel

Er bestaat een aantal belangrijke argumenten om het sportstimuleringsmodel, zoals in de onderhavige experimenten is en nog verder zal worden uitgewerkt, in de toekomst een structurele basis te verlenen en de implementatie in andere delen van Amsterdam te bevorderen:

- het verzorgen van een kwalitatief hoogwaardig en veelzijdig kennismakingsaanbod voor alle schoolgaande kinderen (in een bepaalde leeftijdsgroep);
- het realiseren van afstemming tussen verschillende bestaande sportactiviteiten voor jongeren met als doel het verhogen van het bereik en het (maatschappelijk) rendement van het jeugdsportaanbod in de buurt;
- het realiseren van een kennismakingsaanbod, dat aansluit bij de doelstellingen van het bewegingsonderwijs;
- het bieden van gelegenheid aan sportverenigingen om zich binnen een duidelijke structuur te presenteren aan een grote groep jongeren in de buurt;
- het verschaffen van duidelijkheid naar scholieren (en hun ouders) omtrent plaats, tijd, begeleiding van de activiteiten (wie, wat, waar, wanneer en hoe)

Het lijkt wellicht prematuur om in een interimrapportage al in te gaan op een structurele vormgeving van het ontwikkelde sportstimuleringsmodel. Teneinde echter te voorkomen, dat na afloop van de experimentele periode (mei/juni 1990) de activiteiten moeten worden stilgelegd, is besloten op deze plaats de noodzakelijke randvoorwaarden van dit model alvast te presenteren. Synchroon met de uitvoering van de tweede fase van het experimentele project zal de inhoudelijke en beleidsmatige voorbereiding moeten

plaatsvinden omtrent deze randvoorwaarden. De positieve ervaringen gedurende de eerste fase van het project rechtvaardigen naar onze mening een dergelijke werkwijze. De meest belangrijke randvoorwaarden zijn:

I. Bestuurlijke aandacht en verantwoordelijkheid

Als gevolg van de bestuurlijke reorganisatie van Amsterdam worden in 1990 een groot aantal gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden overgedragen aan de stadsdeelbesturen. De besluitvorming over en ondersteuning van de invoering van een dergelijke sportstimuleringsaanpak in andere Amsterdamse buurten zal op stadsdeelniveau plaatsvinden. Dit vereist een duidelijke **informatie-overdracht** vanuit de centrale stad (i.c. de begeleidingsgroep) naar de ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers van de stadsdelen. Nagegaan zal worden op welke wijze deze informatie-overdracht optimaal kan plaatsvinden. Er is echter ook een aantal aspecten, die voorbereiding en besluitvorming op stedelijk niveau vereisen. Het gaat hierbij met name om de volgende aspecten.

II. Deskundige ondersteuning bij ontwikkelingsproces

Het succes of falen van een experiment is voor een zeer belangrijk deel afhankelijk van de inzet van en het draagvlak onder de mensen die bij de uitvoering betrokken zijn. In het onderhavige project gaat het met name om de sportbuurtwerker, de vakdocenten bewegingsonderwijs en de verenigings-trainers. De positieve ervaringen die bij de experimenten tot nog toe zijn opgedaan, zijn echter tevens het gevolg van de gedegen projectvoorbereiding door de begeleidingsgroep en de deskundige ondersteuning van de experimenten door de projectgroep. De begeleidingsgroep zal zich in de komende periode met name richten op de inhoudelijke en beleidsmatige voorbereiding van de noodzakelijke randvoorwaarden. De projectgroep zal zich bezighouden met de begeleiding van de tweede fase van de experimenten en het bewerkstelligen van een voldoende draagvlak voor continuering van de experimenten in de projectlocaties. De ervaringen maken echter duidelijk dat deskundige ondersteuning in de toekomst noodzakelijk is, zeker in de buurten waar nog geen ervaring is opgedaan met een dergelijke sportstimuleringsaanpak. Het is echter niet waarschijnlijk dat de projectgroep kan blijven functioneren, wanneer de bestuurlijke reorganisatie is afgerond. In Amsterdam heeft lange tijd een jeugdsportconsulent gefunctioneerd, maar deze functie is enige jaren geleden door verschuiving van taken verdwenen. Het verzoek om deze functie opnieuw te mogen invullen is tot op heden niet gehonoreerd. Het is wenselijk dat er binnen de centrale organisatie (bij de andere sportconsulenten) een **jeugdsportconsulent** wordt aangesteld die de ondersteunende taak van de projectgroep in de toekomst kan overnemen. Deze jeugdsportconsulent kan een belangrijke stimulerende en ondersteunende taak vervullen voor het sportbuurtwerk in de Amsterdamse stadsdelen, met name waar het samenwerkingsverbanden betreft tussen onderwijs en georganiseerde sport. Echter ook met betrekking tot andere jeugdsportactiviteiten is een consulentenschap voor jeugdsport meer dan noodzakelijk (vakantie-activiteiten, samenwerking met buurthuizen en jongerencentra, schoolsporttoernooien en bevordering van het jeugdbeleid binnen de georganiseerde sport). Daarnaast dient te worden nagegaan in hoeverre samenwerking tot stand kan komen met de stichting Sportstimulering Speciaal Onderwijs.

III. Gebruik van accommodaties

Eén van de uitgangspunten van de sportstimuleringsaanpak is het zoveel mogelijk gebruik maken van de specifieke sportmogelijkheden in de buurt. Dit betekent dat in verschillende buurten ook verschillende sportactiviteiten in het aanbod kunnen worden opgenomen. Wanneer echter de Amsterdamse buurten onderling vergeleken worden blijkt er een duidelijk verschil te bestaan in de omvang, kwaliteit en diversiteit van de **sportinfrastructuur**. Er zijn zelfs buurten waar een sportinfrastructuur nagenoeg geheel ontbreekt. Dit heeft dan ook belangrijke consequenties voor de mogelijkheden om een gevarieerd sportstimuleringsaanbod vorm te geven. Mede in het belang van dit project is het wenselijk om bestaande "witte vlekken" op de sportaccommodatiekaart van Amsterdam op te heffen. Een tweede knelpunt in dit verband is de beschikbaarheid van bestaande sportaccommodaties en met name de sporthallen. Veel van de sporthallen zijn aan het eind van de middag en 's avonds volledig bezet, zodat aansluitend op de schooltijden voor jeugdsportactiviteiten niet of nauwelijks ruimte is. Naast uitbreiding van het aantal sporthallen, waardoor de druk op de bestaande accommodaties zal verminderen, moet worden bezien of in bepaalde buurten door verschuiving van activiteiten ruimte kan worden gecreëerd. Een derde knelpunt dat samenhangt met de beide voorgaande is het feit dat stimuleringsprojecten in stadsdelen met onvoldoende eigen sportaccommodaties moeten uitwijken naar omliggende stadsdelen, die hen daarvoor vervolgens de rekening presenteren. Het is wenselijk dat in dit verband goede gebruiksafspraken worden gemaakt.

IV. Financiële middelen

Eén van de uitgangspunten van het project is dat het sportstimuleringsaanbod, dat scholen, sportbuurtwerk en sportverenigingen gezamenlijk ontwikkelen, geen uitbreiding moet zijn van het jeugdsportaanbod, maar een afstemming van bestaande activiteiten met als doel het vergroten van het bereik en het verhogen van het maatschappelijk rendement. Dit betekent dat bestaande geldstromen gedeeltelijk kunnen worden samengevoegd ter financiering van de activiteiten. Wanneer deze aanpak ook in andere delen van Amsterdam wordt ingevoerd en daarmee feitelijk alle scholen (en zodoende alle leerlingen in een bepaalde leeftijdsgroep) worden bereikt, zullen echter **aanvullende financiële middelen** noodzakelijk zijn. Aan de hand van de tweede fase van de experimenten zal worden nagegaan welke kosten hieraan verbonden zijn en welk gedeelte kan worden gedekt door reallocatie van bestaande financiële middelen. Tevens dient te worden bekeken of en op welke wijze de financiële drempel met betrekking tot het lidmaatschap van een sportvereniging voor kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen verlaagd kan worden.

V. Juridische status van het (buitenschoolse) sportaanbod

Door de sterke betrokkenheid van de school bij de opzet en uitvoering van het sportaanbod is niet geheel duidelijk in hoeverre de school dan wel de lesgevers **aansprakelijk** gesteld kunnen worden voor eventuele calamiteiten. Bij de uitvoering van de experimenten is dit ondervangen door de betrokken ouders te verzoeken schriftelijk toestemming te geven voor deelname van hun kind aan het sportaanbod na schooltijd. Er dient te worden uitgezocht in

hoeverre er in dit verband consequenties verbonden zijn aan het opnemen van deze activiteiten in het schoolwerkplan.

VI. Inzet van begeleiders en lesgevers

In de voorgaande paragrafen is reeds aangegeven dat het wenselijk is om de **taken en verantwoordelijkheden** van begeleiders en lesgevers duidelijker te omschrijven en hun betrokkenheid bij het sportstimuleringsmodel formeel vast te leggen. Voor gemeentelijke sportbuurtwerkers en sportmedewerkers is dit in hun aanstelling geregeld. De betrokkenheid van vakdocenten bij het buitenschoolse gedeelte van de experimenten geschiedt vooralsnog op basis van vrijwilligheid. Er dient te worden nagegaan of het deel van de sportmodules na schooltijd kan worden opgenomen in het schoolwerkplan en of de vakdocenten bewegingsonderwijs hiervoor een deel van hun aanstelling kunnen aanwenden. Bij de inschakeling van verenigingstrainers is in de eerste fase geen eenduidige regeling gehanteerd: enkelen hebben vrijwillig hun medewerking aan het project verleend, anderen kregen een vergoeding vanuit het projectbudget of vanuit het kennismakingsbudget van hun sportbond. Het is wenselijk hiervoor duidelijke richtlijnen vast te stellen. Een belangrijk gevolg van het formaliseren van de inzet van begeleiders en lesgevers is dat het tevens mogelijk wordt om duidelijke (kwaliteits-)eisen te verbinden aan hun medewerking.

VII. Voorlichting en informatie-overdracht

Er zijn verschillende niveaus van voorlichting en informatie-overdracht met betrekking tot de sportstimuleringsaanpak te onderkennen, te weten gericht op:

- bestuurlijk en ambtelijk betrokkenen, de besturen van het bijzonder onderwijs alsmede de Amsterdamse sportbonden;
- organisaties en personen op uitvoerend niveau, zoals scholen (directie, team en vakdocenten), sportverenigingen (besturen en trainers) en sportbuurtwerkers/sportmedewerkers;
- ouders/verzorgers;
- leerlingen.

De aandacht zal allereerst gericht worden op voorlichting en informatie-overdracht met betrekking tot het eerstgenoemde niveau. Pas daarna zal in samenwerking met de stadsdeelorganisaties actie kunnen worden ondernomen in de richting van organisaties en personen op uitvoerend niveau. De voorlichting en informatieverstrekking aan ouders en leerlingen is pas actueel wanneer het aanbod wordt gepland of is gerealiseerd.

Tenslotte ...

In de komende periode zal de begeleidingsgroep zich met name richten op de inhoudelijke en beleidsmatige voorbereiding van de besluitvorming omtrent de bovengenoemde randvoorwaarden, die noodzakelijk zijn om te kunnen komen tot een bredere en structurele toepassing van het sportstimuleringsmodel, zoals in dit project centraal staat. In deel 4 van het rapport "Jeugdsport in beweging" (gepland medio 1990) zal verslag worden gedaan van de evaluatie van de experimenten. Tevens zullen op basis van overleg en bestuurlijke besluitvorming de contouren worden geschetst van een sportstimuleringsmodel voor schoolgaande jongeren en de mogelijkheden tot implementatie van dit model in de Amsterdamse buurten.

LITERATUUR

- Amsterdamse Sportraad, Schoolsportcommissie: Notitie woensdagmiddagrecreatie, 1986
- Beaujon, E: Minderhedensport in perspectief, Universiteit van Amsterdam, 1986
- Connotte, M: Leuk kennis gemaakt te hebben ..., Amsterdamse Sportraad, 1986
- Dellen, T.J. & B.J. Crum: De sportinstuif in Amsterdam, IFLO, Vrije Universiteit Amsterdam, 1975
- Gelderse Sport Federatie: Sportgedrag van de jeugd in Gelderland, Velp, 1988
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Bestuursinformatie: Amsterdam in zeven bevolkingscategorieën, 1985
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Bestuursinformatie: Amsterdam heeft 't, maar wie krijgt 't?, 1986
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Bestuursinformatie: Amsterdam in cijfers, 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Bestuursinformatie: Amsterdam onder en boven de streep, 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Bestuursinformatie/Projectbureau Profijt van de Overheid: Onderzoek naar het gebruik van voorzieningen op het gebied van welzijn, deel 1 t/m 5, 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Bestuursinformatie/Sport en Recreatie: Sportdeelname van leden van etnische minderheden 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Bestuursinformatie/Sport en Recreatie: We willen wel, maar ..., 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Bestuursinformatie: Migranten in Amsterdam, 1988
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Jeugdzaken & Volksontwikkeling Notitie JVO inzake de inventarisatie 1988-1990 (meerjarenraming), 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Jeugdzaken & Volksontwikkeling Notitie JVO inzake speeltuin- en kinderverenigingen in Amsterdam, 1988
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Jeugdzaken & Volksontwikkeling Wat speelt er nog in Amsterdam? - ruimte voor vrijetijdsbesteding van het kind, 1988
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Onderwijs: Advies van de commissie Vakonderwijs inzake plaats en functie van het vakonderwijs in de nieuwe basisschool, 1983
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Onderwijs (GIL0): Leerplan Schoolzwemmen, 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Onderwijs (GIL0): Jaarverslag Schoolzwemmen cursus 1985-1986, 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Onderwijs (GIL0): Verslag van de studiedag "Introductie in de bewegingscultuur", 1988
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Sport en Recreatie/Jeugdzaken en Volksontwikkeling: Jaarverslag Vakantie Comité Amsterdam (sectie sport), 1987
- Gemeente Amsterdam, Afdeling Sport en Recreatie: Sportbeoefening door jongeren in het kader van profijt van de gemeentelijke overheid (projectplan), 1988

- Gemeente Amsterdam, Bureau Coördinatie Minderheden Beleid: (Ontwerp) Raamnota etnische minderhedenbeleid, 1988
- Gemeente Amsterdam, Dienst voor de Sport: (Interne) Beleidsnota van de afdeling Buitengewone Activiteiten, 1984
- Gemeente Amsterdam, Dienst voor de Sport: (Interne) notitie Sportbuurtwerk, 1986
- Gemeente Amsterdam: Programmacoord voor de gemeenteraadsperiode 1986-1990, Amsterdam, 1986
- Gemeente Amsterdam, Projectbureau Profijt van de Overheid: (1e) Actieplan Profijt van de gemeentelijke Overheid, 1986
- Gemeente Amsterdam, Projectbureau Profijt van de Overheid: Preadvies op het Gebruikersonderzoek Welzijn, 1987
- Gemeenteblad Amsterdam 1977, bijlage D: Sportnota Amsterdam 1977
- Gemeenteblad Amsterdam 1986, bijlage D: Notitie met betrekking tot bewegingsonderwijs en beeldende vorming in Amsterdam, 1986
- Gemeenteblad Amsterdam 1988, bijlage R: Beleidsplan voor de Sport, 1988
- Gemeente Den Haag, Dienst der Gemeentewerken: Project Jeugdsportstimulering, 1988
- Gemeente Enschede, Afdeling Onderzoek en Statistiek: Vereniging, spel en vrije tijd in de wijk, 1984
- Gugten, M. van der: Ik sloop niet, ik sport!, IFLO, Vrije Universiteit, Amsterdam, 1987
- Heinemann; Einführung in die Soziologie des Sportes, Schöndorf, 1980
- Instituut Jeugd en Welzijn: Ruimte voor tieners - een onderzoek naar tieners en tienerwerk in twee Amsterdamse buurten, Vrije Universiteit Amsterdam, 1988
- Koninklijke Nederlandse Vereniging van Leraren en Onderwijzers in de Lichamelijke Opvoeding: Schoolzwemmen verdrinkt, Amersfoort, 1986
- Leeuwarden, J.C.M. van: Jeugdsport, IFLO, Vrije Universiteit, Amsterdam, 1981
- Manders, Th. & J. Kropman: Sportdeelname - drempels en stimulansen, Nijmegen, 1984
- Manders, Th. & J. Kropman: Sportdeelname - ontwikkelingen en kosten, Nijmegen, 1987
- Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, Innovatie Commissie Basisonderwijs: Innovatieplan Basisonderwijs, Den Haag, 1977
- Ministeries van Onderwijs en Wetenschappen/Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Commissie Sport en Lichamelijke Opvoeding: Geïntegreerd beleid Lichamelijke Opvoeding en Sport, Rijswijk, 1986
- Nederlandse Sport Federatie: Organisaties aangesloten bij de NSF op 1 januari 1987, Den Haag, 1987
- Noorda, J. & R. Veenbaas: Allemaal Amsterdammertjes, Vrije Universiteit Amsterdam, 1986
- Overlegorgaan School en Sport: Schoolsport ontwikkelingsmodel, Zeist, 1985
- Rijpma, S: Sportdeelname in ontwikkeling, Sportintermedium, 1984
- Smit, L. & W. Vegter: Sportinstuiven voor leerlingen van scholen voor moeilijk lerende kinderen in Amsterdam, Thomas, 27, 1987, 9, 353
- Sociaal Cultureel Planbureau: Waar blijft de tijd?, Den Haag, 1983

B I J L A G E N

BIJLAGE I: TREFWOORDEN SPORTSTIMULERINGSMODEL

Sportervaring tijdens de jeugd.

Kennismaken met een breed scala aan bewegingsactiviteiten en een plezierige sportdeelname tijdens de schoolleeftijd is van grote betekenis voor een blijvende actieve / sportieve vrije-tijdsbesteding.

'Brugfunctie'

Het beoogde kennismakingsaanbod heeft een 'brugfunctie' tussen het bewegingsonderwijs op school en de zelfstandige deelname van de leerlingen aan de sport- en bewegingscultuur. Dit is met name voor die kinderen van belang, die van 'huisuit' minder makkelijk hun weg naar sportbeoefening vinden.

Via de school.

Via de school kunnen alle kinderen benaderd worden, met name ook de leerlingen uit achterstandsgroepen (laag inkomen, lage opleiding, etnische groepen), die minder aan sport doen.

Tevens kan gewezen worden op de sociale ondersteuning en stimulering die van schoolgebonden deelname uit kan gaan.

Kleinschalig, buurt- en wijkgebonden.

Het is (met name voor de achterstandsgroepen) van belang dat van de mogelijkheden tot sportbeoefening in de eigen woon-omgeving gebruik wordt gemaakt en dat de leerlingen daarmee in contact gebracht worden.

Versterken van de directe lijn 'school (vakleerkracht)-sportbuurtwerker'.

Vervult op school de vakleerkracht bewegingsonderwijs een sleutelrol, bij de kontakten tussen de school en de buitenschoolse sport is de sportbuurtwerker de spil.

Gebruik maken van de specifieke deskundigheden.

- de vakleerkracht bewegingsonderwijs kent de behoeftes en mogelijkheden van die leerlingen, op wie de sportstimulering met name gericht is. Hij/zij is ook het aanspreekpunt voor de leerlingen.
- de sportbuurtwerker kent de sportmogelijkheden in de buurt en onderhoudt kontakten, bijv. met de georganiseerde sport. Hij/zij verzorgt, na overleg met de vakleerkrachten en waar mogelijk gebruikmakend van de mogelijkheden van sportverenigingen, het kennismakingsaanbod.
- de sportvereniging hebben de adequate sporttechnische deskundigheid in huis, waarvan bij sportstimulering goed gebruik kan worden gemaakt. Hetzelfde geldt voor specifieke sportmaterialen en -akkommodaties.

In gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Het aktiviteitsaanbod wordt in een gezamenlijke verantwoordelijkheid ontwikkeld en uitgevoerd door de sportbuurtwerker, de vakleerkracht bewegingsonderwijs en daar waar het kennismaking met de georganiseerde sport betreft, verenigingen van de desbetreffende sporten.

Een 'konsumentenrol' van de school ten aanzien van een kant-en-klaar aanbod moet worden voorkomen.

De activiteiten kunnen zowel tijdens de lessen bewegingsonderwijs, als na schooltijd plaatsvinden.

Sporten in de eigen woon- en leefomgeving kan ook betekenen dat meer van de eigen schoolakkommodaties gebruik wordt gemaakt, ook buiten schooltijd.

Relatie met de georganiseerde sport.

Sportstimuleringsactiviteiten van de georganiseerde sport, gericht op de scholen in de buurt, lopen via de sportbuurtwerker.

Eind- en opstapdoel.

Alhoewel de georganiseerde sport een belangrijk onderdeel van de bewegingscultuur vormt, heeft de ongeorganiseerde sportbeoefening aan gewicht gewonnen. Het succes van sportstimulering kan en mag niet alleen afgemeten worden aan de al of niet gegroeide deelname aan de georganiseerde sport.

Met name voor achterstandsgroepen is het onderscheid tussen eind- en opstapdoel relevant. Voor deze groepen is de deelname aan kennismakingsactiviteiten een relevante graadmeter voor het succes van de sportstimuleringsactiviteiten. Voor hen kan een dergelijke, vrijblijvende sportbeoefening (instuiven, zelfgeorganiseerde activiteiten e.d.) einddoel zijn.

Voor diegenen, waarvoor de drempel lager is, kan deelname aan kennismakingsactiviteiten een opstap zijn naar de georganiseerde (wedstrijd)sport.

Opvang in de sportverenigingen.

Naast hun bijdrage aan de kennismakingsactiviteiten is het tevens van belang dat er de nodige aandacht van het kader van de sportverenigingen uitgaat naar een goede opvang van de binnengekomen leden. Met name voor achterstandsgroepen zijn een goede begeleiding en plezierige sportervaringen tijdens het eerste verenigingsjaar essentieel voor een blijvende sportbeoefening. Er moet vanuit gegaan kunnen worden dat de aan het stimuleringsproject deelnemende verenigingen zorg besteden aan de opvang van de doorstromende leerlingen.

Onder het motto 'van een sportvereniging naar een sport- en recreatievereniging' zou meer aandacht gegeven kunnen worden aan de mogelijkheden tot een recreatieve en minder gebonden vorm van sportbeoefening binnen verenigingen.

De Amsterdamse Sportraad,
de Gemeentelijke Inspektie voor
de Lichamelijke Opvoeding en
de Dienst voor de Sport.

Aan de vakleerkrachten
bewegingsonderwijs, teams
en direkties van de
openbare en bijzondere
scholen voor basis en
voortgezet onderwijs in
het rayon 'Zeeburg' van
de Dienst voor de Sport.

Betreft: sportstimuleringsprojekt.

Geachte dames en heren,

In aansluiting op de schooljaren '86/'87 en '87/'88 willen wij u en uw leerlingen ook dit jaar weer uitnodigen deel te nemen aan een sportstimuleringsprojekt.

Naast een vervolg op de voorgaande jaren, moet dit projekt ook gezien worden als een eksperiment in het kader van het "profijtprojekt Sport en Rekreatie". In dit projekt wordt aandacht gegeven aan de vraag in hoeverre achterstandsgroepen (lage opleiding, laag inkomen, kulturele minderheden) profiteren van de gemeentelijke middelen, die, in dit geval, ingezet worden voor (het stimuleren van) de sportbeoefening. Onderzoek maakt aanemelijk dat kinderen uit deze groepen voor wat betreft hun sportdeelname achterblijven.

De bedoeling is dat er een aktiviteitenaanbod wordt ontwikkeld, waaraan uw kinderen tijdens schooltijd onder leiding van de vakleerkracht kunnen deelnemen en/of na schooltijd, evt. begeleid door een (vak)leerkracht.

Uitgangspunten voor het projekt.

- Kennismaken met een breed scala aan bewegingsactiviteiten en een plezierige sportdeelname tijdens de schoolleeftijd is van grote betekenis voor een blijvende actieve / sportieve vrije-tijdsbesteding.
- Het beoogde aanbod heeft een 'brugfunctie' tussen het bewegingsonderwijs op school en de zelfstandige deelname van de leerlingen aan de sport- en bewegingscultuur.
- Het activiteitenaanbod wordt in een gezamenlijke verantwoordelijkheid ontwikkeld en uitgevoerd door de sportbuurtwerker, de vakleerkracht bewegingsonderwijs en verenigingen van de desbetreffende sporten.
- Het is (met name voor de achterstandsgroepen) van belang dat van de mogelijkheden tot sportbeoefening in de eigen woon-omgeving gebruik wordt gemaakt en dat de leerlingen daarmee in contact komen.
- Vervult op school de vakleerkracht bewegingsonderwijs een sleutelrol, bij de contacten tussen de school en de buitenschoolse sport is de sportbuurtwerker de spil.

Werkwijze.

- Binnenkort zal Wolter Vegter (medewerker GIL0, tel. 552.3093) kontakt met de betreffende vakleerkrachten bewegingsonderwijs opnemen om in een gesprek één en ander toe te lichten. Voorts lijkt een eerste gedachten-uitwisseling over opzet, inhoud en planning van het kennismakingsaanbod op z'n plaats. Hierbij kunnen ook de ervaringen uit de voorgaande jaren ter sprake komen.
- Nadat de vakleerkracht de gelegenheid heeft gehad om het projekt in z'n team te bespreken, lijkt ons een bijeenkomst op zijn plaats, waarin alle betrokkenen bedoeling en vormgeving van het projekt bespreken. De vakleerkrachten maken hier tevens de wensen en mogelijkheden van hun school kenbaar.
- Op basis van de wensen van de scholen en de mogelijkheden waarover de sportbuurtwerker van de Dienst voor de Sport beschikt, waar mogelijk in samenwerking met sportverenigingen, wordt een activiteitenplan opgesteld, dat aan de scholen voorgelegd wordt.
- Onderzoek naar de sportbehoeftes, bekendheid met het sportaanbod in de buurt, de daadwerkelijke sportbeoefening, e.d.. Gezien de summiere wijze waarop hier in het 'Gebruikersonderzoek Welzijn' aandacht aan is besteed, lijkt een nader onderzoek op z'n plaats.
Hoe dat onderzoek moet worden gerealiseerd moet nog onderwerp van overleg zijn.
- Uitvoering; hoogstwaarschijnlijk in de tweede helft van het schooljaar '88/'89.
- Evaluatie: gezien de 'profijt'kontekst van het projekt zal, naast het bijhouden van de aantallen deelnemende leerlingen, expliciet naar de ervaringen en meningen van u en uw leerlingen worden gevraagd.

Tot zover onze ideeën over het projekt. We zijn benieuwd naar de uwe en zullen daar terdege rekening mee houden. We willen een 'konsumenten-rol' van de scholen ten opzichte van een kant-en-klaar aanbod voorkomen.

We hopen op basis van deze projekten aanbevelingen te kunnen formuleren om deze sportstimuleringsinspanningen een structurele plaats in Amsterdam te geven.

De leest waarop ze geschoeid zijn lijkt ons geschikt om die groep kinderen te bereiken, die niet zo makkelijk de stap naar zelfstandige sportbeoefening maakt. Gezien de vraag in hoeverre achterstandsgroepen van de ingezette gemeentelijke middelen profiteren, lijken deze experimenten vanuit het 'profijt'-perspektief waardevol.

We zien u graag op de gezamenlijke bijeenkomst.

Deze is gepland op dinsdag 6 december 1988, om 16.00 uur in de sporthal 'Wethouder Verheij' (Oranje Vrijstaatkade 27).

Met vriendelijke groeten,

Jip van Leeuwen,

Hoofd Aktiviteiten en
Exploitatie van de
Dienst voor de Sport.

Bob Mirck,

Gemeentelijk Inspekteur
voor de Lichamelijke
Opvoeding.

Paul de Lange,

Sekretaris van
de Amsterdamse
Sportraad.

gemeente Amsterdam

AMSTERDAMSE SPORTRAAD

Gebouw De Admiraal (3e etage)

Baarsjesweg 224

1058 AA Amsterdam

Postadres:

Postbus 63150

1005 LD Amsterdam

Telefoon (020) 83 07 91

BIJLAGE III: KENNISGEVING AAN DE SPORTVERENIGINGEN

behandeld door E. Degenkamp

nummer 23-26-81/800096 G

uw brief

onderwerp sportstimulering

bijlagen 2

datum 15 nov. 1988.

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u ter informatie een gezamenlijke brief van de Amsterdamse Sportraad, de Gemeentelijke Inspektie voor de Lichamelijke Opvoeding en de Dienst voor de Sport, die onlangs is verzonden aan onderwijsinstellingen in Amsterdam-Oost en betrekking heeft op een sportstimuleringsprojekt.

Heel in het kort komt het er op neer, dat er een aktiviteitsaanbod wordt ontwikkeld, waaraan scholieren uit Amsterdam-Oost (basis- en voortgezet onderwijs) tijdens schooltijd, of direkt na schooltijd, kunnen deelnemen.

Dit projekt is een unieke mogelijkheid om uw vereniging onder de aandacht te brengen van de jeugd, woonachtig in de naaste omgeving waar uw vereniging actief is.

Samen met Nick Stienstra, sportbuurtmedewerker in het Rayon Zeeburg, hebben wij uit de vele verenigingen die in Amsterdam-Oost gehuisvest zijn, een keuze gemaakt uit verschillende takken van sport/verenigingen, die mogelijk geïnteresseerd zijn om deel te nemen aan dit projekt.

In de bijlage bij dit schrijven treft u globaal aan wat verwacht wordt van de deelnemende verenigingen.

Een dezer dagen nemen wij telefonisch kontakt met u op om te vernemen of uw vereniging geïnteresseerd is voor een nadere gedachtenwisseling over deelname aan dit sportstimuleringsprojekt.

Hoogachtend,

namens het bestuur van de
AMSTERDAMSE SPORTRAAD,

P.M.A. de Lange, secretaris

De vereniging organiseert samen met de vakleerkracht en de sportbuurtmedewerker een activiteit waarbij een school 3 à 4 keer een bezoek brengt aan de accommodatie van de vereniging.

Achterliggende bedoeling is dat de school/scholieren de weg leert te vinden naar de vereniging:

- de vereniging biedt de activiteit aan in samenwerking met de vakleerkracht lichamelijke opvoeding en de sportbuurtmedewerker (Dienst voor de Sport);
- de activiteit wordt georganiseerd onder schooltijd dan wel aansluitend aan de schooltijd;
de scholieren komen onder begeleiding naar de sportaccommodatie;
- de vereniging levert een vrijwilliger (trainer/ster) die de scholieren wat kan bijbrengen van de desbetreffende tak van sport;
de vereniging begeleidt in eerste instantie de scholieren die lid willen worden van de vereniging;
- de Dienst v.d. Sport stelt(gratis) velden/hallen beschikbaar. Ook wordt gebruik gemaakt van de accommodatie van de verenigingen.

Voor alle duidelijkheid:

In principe zijn er geen financiële middelen beschikbaar voor het gebruik van materiaal, accommodatie of de inzet van de vrijwilligers.

Het PROFIJT voor uw vereniging moet gehaald worden uit:

- a. promotie van de tak van sport;
- b. promotie van de vereniging;
- c. nieuwe leden (op korte of lange termijn).

BIJLAGE IV: VERSLAG OPENINGSBIJeenKOMST DD. 6 DECEMBER 1988
IN DE SPORThAL 'WETHOUder VERHEIJ'

I. Opening.

Martin van der Gugten opent de vergadering en heet alle aanwezigen hartelijk welkom.

(sekretaris van de begeleidingsgroep
'Sport en Rekreatie')

II. Inleidingen.

Roeland Lagendijk (namens de Dienst voor de Sport).

Een belangrijke plaats in het beleid van de Dienst voor de Sport is weggelegd voor de sportbuurtwerker. De sportbuurtwerker is de lokale sportdeskundige van de Dienst voor de Sport. Hij/zij heeft naast initiërende, coördinerende en organiserende taken, ook beleidstaken ten aanzien van de sport in zijn buurt; het moet een duizendpoot zijn. Met zijn medewerkers en binnen zijn mogelijkheden (akkommodaties, materiaal e.d.) verzorgt hij een breed aanbod van ongebonden sportactiviteiten. Naast vaste, betreft dit ook incidentele activiteiten, die op verzoek van derden snel kunnen worden georganiseerd. Hij onderhoudt vele kontakten met belanghebbenden (jeugdwerk, buurthuizen, scholen en sportverenigingen), die van zijn gevarieerde en flexibele activiteitenaanbod gebruik (zouden kunnen) maken.

Het projekt in de voorgaande jaren was heel ambitieus opgezet, er leek een 'zware wissel' getrokken te worden op de mogelijkheden van de Dienst voor de Sport. Jammer genoeg kwamen meerdere zaken niet goed van de grond. Knelpunten waren bijv. van financiële aard, maar ook liet de bereikbaarheid van de sportbuurtwerker te wensen over (i.v.m. een wisseling). (Vak)leerkrachten bewegingsonderwijs waren veelal actief en gemotiveerd, maar soms ook sceptisch en gereserveerd. Wellicht werd hier en daar het aanbod van de Dienst voor de Sport teveel beschouwd als een 'handige', kant-en-klare invulling van de eigen lessen.

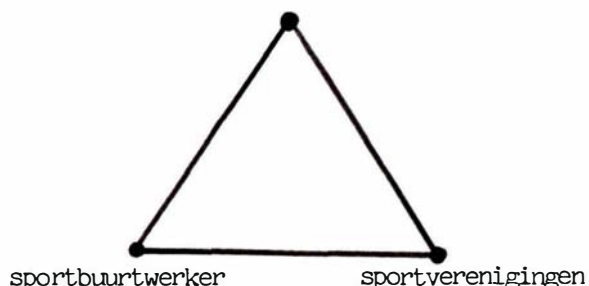
In dit projekt wordt een samenwerking beoogd met de georganiseerde sport en de (vak)leerkrachten bewegingsonderwijs van de scholen in de buurt. Getracht zal worden om gezamenlijk zowel een aanbod aan te bieden, waar tijdens schooltijd gebruik van kan worden gemaakt, als ook één daarop aansluitend na schooltijd. De bedoeling om via de scholen die kinderen te bereiken, die niet zo makkelijk zelf hun weg vinden naar zelfstandige sportbeoefening, sluit goed aan bij het beleid van de Dienst voor de Sport, nl. het bieden van een voor iedereen toegankelijk en goedkoop aanbod van sportactiviteiten. Een goede samenwerking tussen de vakleerkracht bewegingsonderwijs en de sportbuurtwerker lijkt hierbij een voorwaarde. Door eveneens een goede samenwerking met de georganiseerde sport kan het beoogde 'brug-aanbod' ook een vervolg krijgen in de zin van een doorstroming naar de bij het projekt betrokken sportverenigingen.

Aangekomen op het punt om het projekt nieuw leven in te blazen, lijken de uitgangspunten van twee jaar geleden steeds meer geldig en van toepassing.

Naast respect voor de binnen de (vroegere) afdeling 'Buitengewone Aktiviteiten' opgebouwde expertise van de Dienst voor de Sport, moet men toch ook kritisch tegen haar activiteiten aankijken. Worden alle kinderen wel bereikt? Is een groot-stedelijke aanpak en vormgeving van het aanbod nog wel op z'n plaats? Vraagtekens kunnen gezet worden bij het werken met 'posters', waarop activiteiten van de Dienst worden aangekondigd, en die bijv. naar de scholen worden gestuurd. Te vaak hebben de scholen dan niet meer dan een 'brievenbus-funktie'.

Er moet kleinschaliger gewerkt worden. De mogelijkheden van de buurt moeten worden uitgebuit. Een centrale positie krijgen de sportbuurtwerker en de (vak)leerkracht bewegingsonderwijs. Door te trachten optimaal de wensen van de scholen te honoreren kunnen teleurstellingen voorkomen worden. De lijn tussen de sportbuurtwerker en de scholen, in casu de (vak)leerkracht bewegingsonderwijs, moet worden versterkt. In tegenstelling tot 'een aanbod van boven', moet meer uitgegaan worden van de vragen op schoolnivo en de (sport)mogelijkheden van en in de buurt. De vakleerkracht is de deskundige voor wat betreft zijn leerlingen, hun wensen en de manier waarop je ze het beste kunt aanspreken. De sportbuurtwerker beschikt over 'eigen' mogelijkheden en kent de sportmogelijkheden in de buurt, waaronder die van de georganiseerde sport, de sportverenigingen. De volgende driehoek is essentieel.

de school / vakleerkracht b.o.

Het kennismakingsaanbod - een brug tussen de lessen bewegingsonderwijs en zelfstandige sportbeoefening ■ moet onder gezamenlijke verantwoordelijkheid tot stand komen en worden uitgevoerd. Er moet goed gebruik worden gemaakt van elkaars mogelijkheden en deskundigheden. In het aanbod moet de vraag van de school te herkennen zijn en het moet grotendeels gebaseerd zijn op de sportmogelijkheden in de eigen buurt.

Te werk gaan op deze manier lijkt goede kansen te bieden om de mate, waarin kinderen uit huishoudens met een laag inkomen aan sport doen, te vergroten. Dat deze groep kinderen minder van de sportmogelijkheden, die bijv. de georganiseerde sport biedt, gebruik maakt, blijkt bijv. uit het 'Gebruikersonderzoek Welzijn' in het kader van het projekt 'Profijt van de Gemeentelijke Overheid' van Amsterdam. Dit sportstimuleringsprojekt valt ook onder deze profijt-paraplu.

De opkomst van de vakleerkrachten geeft aan dat velen actief willen zijn over de muren van de school heen. Dit is des te meer verheugend, omdat de situatie rond het (bewegings)onderwijs niet makkelijk is. Dit sluit goed aan bij de gedachte dat het bewegingsonderwijs een belangrijke taak heeft in het licht van het toerusten voor en het stimuleren van een blijvende, actieve deelname aan de bewegingscultuur. Een belangrijk onderdeel hiervan is de georganiseerde sport. Leerlingen hiermee daadwerkelijk in kontakt brengen misstaat het bewegingsonderwijs niet.

Paul de Lange

(namens de Amsterdamse Sportraad).

Het perspectief van de georganiseerde sport in Amsterdam: er zijn 150.000 mensen lid van zo'n 900 - 1000 sportverenigingen, verdeeld over 60 - 80 takken van sport. Dat betekent dat er in Amsterdam veel sportmogelijkheden zijn.

Het Amsterdamse beleid is zowel gericht op het mogelijk maken van sportbeoefening (voorwaardenscheppend), als ook op het stimuleren van de diversiteit van het sportaanbod.

Er zijn twee sporen in de Amsterdamse sportwereld te onderkennen:

1. de Dienst voor de Sport, die zich middels haar sportbuurtwerkers richt op de ongeorganiseerde sportbeoefening en bereikbare mogelijkheden daarvoor (denk aan instuiven e.d.).
2. de georganiseerde sport, de sportverenigingen, die hun structuur willen openen, om zo meer mensen de gelegenheid te bieden op hun manier sport te beoefenen.

Dat openener worden van de sportvereniging is nog niet goed van de grond gekomen, ofschoon er wel goede voorbeelden zijn. Amsterdam verandert en daarmee ook de behoeften aan (mogelijkheden tot) sportbeoefening. De georganiseerde sport kan hier meer op inspelen dan dat ze tot nu toe heeft gedaan. De mogelijkheden tot een meer vrijblijvende sportbeoefening binnen de verenigingen verdienen extra aandacht, evenals het overleg en de samenwerking met de instanties die op dat terrein van de ongeorganiseerde sportbeoefening actief zijn.

Daar waar het gaat om het bereiken van potentiële jeugdleden lijkt dit project goede kansen te bieden. Via de school en in een goede samenwerking met de sportbuurtwerker, kunnen alle kinderen op een goede manier in contact worden gebracht met een sportvereniging in hun buurt. Dit lijkt met name ook voor die kinderen het geval, die anders niet zelf de weg naar de vereniging vinden. De georganiseerde sport is één van de drie partners van de driehoek 'waarbinnen' het kennismakingsaanbod moet worden ontwikkeld en uitgevoerd. Het kan een 'brug' vormen naar sportbeoefening in verenigingsverband en daarom is het voor verenigingen belangrijk in dit project te participeren.

III. Presentatie van de eerste konkrete ideeën over de invulling van het sportstimuleringsproject.

door Hans de Vries

(in plaats van de zieke, maar toch aanwezige sportbuurtwerker van het rayon 'Zeeburg', Nick Stienstra)

De Dienst voor de Sport heeft al goede ervaringen opgedaan met een nauwe samenwerking met scholen, in casu (vak)leerkrachten bewegingsonderwijs. Gewezen wordt op de samenwerking met de vaksectie van de Don Bosco en het tennisproject van de sportbuurtwerker van de 'Bredius-hal' (Spaarndammerbuurt).

Vergeleken met de vorige jaren is het in Oost nu de bedoeling ook een aansluitend aanbod na schooltijd te realiseren en nadrukkelijk te trachten sportverenigingen erbij te betrekken.

De volgende punten van het op de vergadering uitgereikte stuk kwamen aan de orde.

Struktuur van het kennismakingsaanbod.

Het is de bedoeling dat het aanbod bestaat uit een aanbod onder schooltijd (waar bijv. tijdens de lessen bewegingsonderwijs gebruik van kan worden gemaakt) en een daarop aansluitend aanbod na schooltijd, voor de leerlingen van meerdere scholen tegelijk.

Scenario's.

Voor wat betreft de activiteiten en de manier waarop die aangeboden worden, kan men denken aan:

- 1 Activiteiten die niet zo gebruikelijk zijn binnen de lessen bewegingsonderwijs.
Deze activiteiten wordt verzorgt door een 'gast' (van een sportvereniging of de Dienst voor de Sport), onder verantwoordelijkheid van de bewegingsonderwijzer.
Na afloop en aansluitend op deze introductielessen, kunnen de leerlingen na schooltijd enige malen deze sport beoefenen.
- 2 Activiteiten die goed door de bewegingsonderwijzer zelf kunnen worden voorbereid binnen zijn bewegingsonderwijs.
Met het aanbod na schooltijd wordt hierop een zinvol vervolg gegeven.
- 3,4 Dit zijn activiteiten, die door de organisatie, akkommodatie en/of financiën die ze vragen, éénmalig of een beperkt aantal keren kunnen worden aangeboden.

Akkommodaties en leiding.

Voor het basisonderwijs vinden de activiteiten onder schooltijd zoveel mogelijk plaats in de eigen akkommodaties. Voor het aanbod na schooltijd zal vaak een goede (school)akkommodatie in de buurt gebruikt worden.

De akkommodaties van de Dienst voor de Sport zijn in beperkte mate beschikbaar.

Wanneer de verenigingen geen mensen voor onder schooltijd beschikbaar hebben, kan de Dienst voor de Sport met zijn mensen inspringen.

Aktiviteiten.

Basisonderwijs: veel genoemd in de gespreksronde met de scholen zijn: judo, atletiek en badminton.

Voortgezet onderwijs: hier is het beeld diverser; 'vecht'-, krachtsporten en fitness-activiteiten werden meerdere malen genoemd.

Planning en organisatie / een voorlopig activiteitenplan.

Een 'klustering' van de scholen wordt voorgesteld, om in kleiner verband tot afspraken over het aanbod te komen. Dit is van belang voor een efficiënte organisatie en voor het aanbod na schooltijd. Ten aanzien van het activiteitenplan wordt opgemerkt dat er nog geen compleet overzicht is van wat de uitgenodigde verenigingen te bieden hebben.

Het vergaderstuk, met daarin het voorlopige activiteitenplan, dient als 'schop-plan' voor deze vergadering en het overleg in de schoolgroepen; de erin vervatte keuzes staan ter discussie. Wat ervan 'overblijft' dient als uitgangspunt voor de daadwerkelijke planning van het aanbod.

IV. Diskussie.

De diskussie betrof vooral de algemene ideeën en het kader achter het sportstimuleringsproject. Konkrete keuzes over de realisatie van het kennismakingsaanbod, zoals die in het vergaderstuk vervat waren, hebben nog weinig aandacht gekregen.

De volgende punten waren meer of minder uitgebreid onderwerp van diskussie.

Akkommodaties.

In het project kan het voorkomen dat (leerlingen van) de ene school gebruik maken van de akkommodatie van een andere school. Mits in goed overleg geregeld tussen de samenwerkende scholen, is dat geen bezwaar. Ook de GILo zal haar medewerking hieraan verlenen.

In verband met het 'niet' aanwezig zijn van sportvelden in de Indische Buurt en de kosten die aan het uitwijken naar en het huren van het stadsdeel Watergraafsmeer verbonden zijn, wordt gevraagd naar de beschikbaarheid van de 'Shell-velden'.

Watersportactiviteiten zouden prima, buurtgebonden gelokaliseerd kunnen worden aan het water bij het Flevo-park (Het Nieuwe Diep). Vroeger was dat daar ook mogelijk. Onderzocht zal worden wat de mogelijkheden aldaar zijn. Bij aanwezigheid van materiaal, zijn leerkrachten bereid, in eigen beheer de watersportactiviteiten te verzorgen. Van de kant van het voortgezet onderwijs wordt het jammer gevonden dat watersportactiviteiten niet in 'schop-plan' opgenomen zijn; het zou een erg leuke activiteit zijn.

Strukturele positie.

Op de Don Bosco zijn op maandagmiddag twee uren geroosterd voor het programma 'vrije-tijdsbesteding'. Deze worden vnl. ingevuld in de sportrichting. Dit programma van 3 keer 8 weken voor de eerste klassen, wordt ingevuld in samenwerking met de Dienst voor de Sport. Op deze manier is aandacht van sportstimulering struktureel ingepast in het programma voor de school, inkl. de inzet van leraren. Tijdens de vergadering wordt opgemerkt dat deze aanpak navolging verdient, alhoewel het in het basisonderwijs moeilijker te realiseren zal zijn.

Naast dat de roostermakers van de school met één en ander rekening houden, is het ook gewenst dat de Dienst voor de Sport bij de jaarlijkse gebruiksplanning van de haar ter beschikking staande akkommodaties rekening houdt met de 'ruimte' die dergelijke kennismakingsactiviteiten vragen (bijv. een vaste tijd voor het aanbod na schooltijd).

Het aanbod na schooltijd.

Men vraagt zich af hoeveel en welke leerlingen aan het aanbod na schooltijd zullen / kunnen meedoen. Er wordt aan getwijfeld of 'we' de leerlingen om wie het met name gaat, wel zullen bereiken. Zijn er geen 'drempels' in het spel die haast niet te slechten zijn (Koran-school, direkt naar huis moeten, e.d.)? Verder wordt er skepsis geuit over de 'sportbehoefte', die bij sommige groepen jongeren uit het voortgezet onderwijs niet meer zo aanwezig zou zijn. Je krijgt je leerlingen niet zo makkelijk meer mee. Over het 'gratis zijn' van het aanbod na schooltijd lopen de meningen uiteen. Enerzijds kan een bijdrage een blokkade voor deelname zijn; anderzijds, zo wordt vanuit de Dienst voor de Sport en

de scholen (m.n. voortgezet onderwijs) opgemerkt, mag best een kleine bijdrage gevraagd worden (overigens zijn dezelfde geluiden ook in het speciaal onderwijs te beluisteren). Een bijdrage van f1 voor een tennisles lijkt in het Brediusproject geen probleem. Je moet het (de ouders) niet te gemakkelijk maken (een 'gespreid bedje'), het mag best iets kosten, dat doet het later ook. Het idee 'voor wat hoort wat' voorkomt verder dat het een te vrijblijvend gebeuren is.

Even komt de vraag aan de orde in hoeverre (vak)leerkrachten van de scholen bereid zijn ook aan dit aanbod na schooltijd een bijdrage te leveren (bijv. het de eerste keer begeleiden van hun leerlingen). Verder kan een goede samenwerking tussen scholen voor dit aanbod na schooltijd z'n vruchten afwerpen, bijv. kwa organisatie. Zien zij deze zaken als een onderdeel van hun werk?

Sportverenigingen.

Er wordt best wel wat gevraagd van de uitgenodigde verenigingen als ze besluiten mee te doen. Maar ook voor hen lijkt zo'n samenwerkingsverband, via de sportbuurtwerker, met de scholen, vanuit het oogpunt van de mogelijke doorstroom van leerlingen naar hun vereniging, de moeite waard. De bruggen naar verenigingen moeten voorzichtig gelegd worden. In het overleg moet hun rol en inbreng duidelijk worden en hiervoor kan (later) goed gerefereerd worden aan opgedane positieve ervaringen. Vanuit de Amsterdamse Sportraad wordt gesteld dat die raad bereid is te bemiddelen in de contacten met sportverenigingen. Het is een goede zaak als verenigingen mee zouden doen, maar dan vanaf het begin, zodat ook zij medeverantwoordelijk (kunnen) zijn.

Overigens biedt samenwerking met verenigingen en de Dienst voor de Sport, naast een vervolg op de reguliere activiteiten in de lessen, ook de mogelijkheid eens aandacht te besteden aan die activiteiten waar je 'binnen' de schoolsituatie niet aan toe komt, maar waar toch veel aan 'te beleven' valt.

Voorts wordt gerefereerd aan de kosten voor verenigingen als ze aan het project meedoen (bijv. voor leiding en materiaalgebruik); voor sommige verenigingen kan dit een drempel zijn.

De positie van de kennismakingsactiviteiten.

Ofschoon er binnen de lessen veel aan het bewegingskunnen en -kennen wordt gedaan, dat nodig is voor deelname aan de bewegingscultuur, is men van mening dat dit, met name voor de doelgroep, onvoldoende is. Een vervolg hierop na schooltijd is op z'n plaats. Een samenwerking tussen scho(o)l(en) en sportverenigingen kan hierbij waardevol zijn.

Toch bestaat de indruk dat kennismakingsactiviteiten in de gebruikelijke vorm een te geïsoleerd iets zijn. Als ze afgelopen zijn, is er vaak geen vervolg. Te weinig aandacht is er voor de vraag "hoe kan ik ze brengen, zodat ze daar blijven". De leerlingen komen niet echt in contact met de 'sfeer', het 'karakter' van sportbeoefening in verenigingsverband; "er wordt geen vuurtje aangestoken".

In dit licht zou het aanbeveling verdienen het kennismakingsaanbod een vervolg te geven door bijv. de mogelijkheid te bieden een paar keer mee te trainen, waarbij de leerlingen dan opgevangen worden door de 'bekende gezichten', die ze ook in schoolverband zijn tegengekomen.

V. Afspraken en Sluiting.

Veel ideeën, opvattingen zijn naar voren gebracht. De voorzitter stelt dat het overleg in de scholengroepen goede kansen biedt om het aanbod konkreet gestalte te geven en evt. praktische problemen gezamenlijk op te lossen.

Prioriteit zal in de komende week gegeven worden aan het afronden van de ronde langs de sportverenigingen, om een goed beeld te hebben van wat zij te bieden hebben.

Voorstellen ten aanzien van het 'voorlopige activiteitenplan' zijn nog steeds welkom, maar graag wel snel inbrengen.

Dat (gewijzigde) plan dient als uitgangspunt voor het overleg in de scholengroepen. Het wordt, als alles meezit, voor de kerstvakantie aan de scholen toegestuurd, aangevuld met voorstellen voor de planning van de activiteiten en de inbreng van de sportverenigingen, die hun medewerking hebben toegezegd.

Wolter Vegter zal de eerste vergaderingen van de samenwerkende scholen, in casu de (vak)leerkrachten bewegingsonderwijs organiseren, het liefst nog voor de vakantie, in ieder geval snel daarna, zodat we in februari kunnen starten.

Om plm. kwart voor zes wordt de vergadering gesloten.

BIJLAGE V: INFORMATIE AAN DE LEERLINGEN (voorbeeld)

Amsterdam, 3 april 1989

Beste meisjes en jongens van de JP Coen,

Voor de Paas-vakantie hebben jullie kennis kunnen maken met judo onder leiding van de heer Jongsma.

We hopen dat jullie het leuk hebben gevonden.

De bedoeling was jullie kennis te laten maken met sport in je vrije-tijd.

Als je judo erg leuk gevonden hebt en je zou vaker aan die sport willen doen (met andere woorden: die sport willen be-oefenen), dan heb je meerdere mogelijkheden:

- je kunt aankloppen bij de judo-~~vereniging~~ (Judo-club 'Staatslieden') van de heer Jongsma om daar lid te worden.
Hij geeft les bij jullie in de buurt: in de gymzaal van de Dapper-school (Pieter Nieuwlandstraat 3) op maandag van 15.30 - 16.30 uur voor kinderen tot 8 jaar en van 16.30 - 17.30 uur voor judoka's van 8 t/m 12 jaar. Het lidmaatschap kost f 15,- per maand.
Het adres van de heer Jongsma is: Van der Hoopstraat 8^a, 1051 VG A'dam; tel.: 844517.
- je kunt bij ons op de sport-~~instuiven~~ komen judoën (in ~~sporthal~~ Zeeburg op woensdag en zaterdag, beide keren van 14.00 tot 16.00 uur). Vaak zal hier een judo-mat klaar liggen, anders moet je er even naar vragen.
- tot slot wil ik jullie erop wijzen dat er ook gejudood wordt in ~~buurthuis~~ 'De Werf' (Pieter Nieuwlandstraat 95). Er is daar een judo-groep voor judoka's van 10 - 12 jaar op de woensdag, van 18.00 - 19.00 uur. Jongere judoka's van 5 - 7 jaar kunnen judoën van 16.00 - 17.00 uur en die van 8 - 9 jaar van 17.00 - 18.00 uur. De kosten zijn f 10,- per maand.
Inlichtingen kun je krijgen bij Paula van 'De Werf', tel.: 6655959.

In de komende weken kunnen jullie kennismaken met ~~badminton~~. Deze activiteiten worden op dezelfde manier georganiseerd: eerst gaan jullie een paar keer badmintonnen tijdens de gymnastiek-lessen, daarna kun je je opgeven voor badminton-lessen na schooltijd, die gegeven worden aan leerlingen van de scholen De 8-Mussen, De 1^e-Eltheto en De J.P. Coen.

Ik hoop dat er weer veel kinderen mee zullen doen.

Ik hoop jullie bij de volgende activiteiten terug te zien, dus: TOT ZIENS,

Nick Stienstra,
sporthuurtwerker van 'Zeeburg'

BIJLAGE VI: KENNISGEVING EN INSCHRIJVINGSFORMULIER

Kennismaken met badminton
voor leerlingen van De 8-Mussen, De JP-Coen en De 1^e-Eltheto
op 20 en 27 april en 11 en 18 mei 1989

=====

Beste meisjes en jongens,

Zoals je weet kun je in de komende weken ook na schooltijd een paar keer kennismaken met badminton. Dit badminton wordt gegeven door mensen die 'specialist' zijn in hun tak van sport.

Wil je hieraan meedoen, dan moet je je hiervoor opgeven en moeten je ouders toestemming geven.

We hopen dat er weer veel kinderen zullen meedoen,

dus: geef je even op en lever het ingevulde formulier in bij je gymnastiek-juf of -meester.

Kleine moeite, leuk gesport.

Tot ziens.

Beste ouders,

Uw dochter of zoon wil graag meedoen aan de badminton-activiteiten, die wij voor de leerlingen van De 8-Mussen, De JP-Coen en De 1^e-Eltheto organiseren.

Wij vragen hiervoor uw toestemming, omdat:

- leerlingen onder verantwoordelijkheid van hun ouders / verzorgers deelnemen aan de activiteiten.
- de school en/of de gemeente voor evt. ongelukken en schade tijdens de activiteiten of het reizen geen aansprakelijkheid aanvaardt. Voor de leiding van de activiteiten gelden de normale aansprakelijkheidsregels voor wat betreft hun eigen deskundigheid.
- deze situatie te vergelijken is met sporten binnen een vereniging of met het op eigen gelegenheid deelnemen aan sportinstuiven.

Wij willen graag dat het duidelijk is dat het niet om een school-activiteit gaat, maar om sportbeoefening in de vrije-tijd, ook al wordt er gesport in de gymzaal van de school en zal de gymnastiek-leerkracht er vaak bij aanwezig zijn.

Natuurlijk zullen wij alle zorg besteden aan de begeleiding van de kinderen tijdens de activiteiten.

We hopen ook uw kind te mogen begroeten op 20 en 27 april en 11 en 18 mei 1989, na schooltijd, in de gymzaal van De 8-Mussen (Balistraat 79).

Met vriendelijke groeten,

Nick Stienstra,
sportbuurtwerker van 'Zeeburg'

**Inschrijfformulier voor de badminton-activiteiten
voor leerlingen van De 8-Mussen, De JP-Coen en De 1^e-Eltheto**

Hieronder moet je zelf iets invullen:

Ik geef me op voor de badminton-activiteiten van 20 en 27 april en 11 en 18 mei 1989, na schooltijd, in de gymzaal van De 8-Mussen (Balistraat 79).

Naam :

Adres :

Tel. : Groep : ... Leeftijd: ...

Hieronder moeten je ouders / verzorgers iets invullen:

1. Hierbij geef ik toestemming dat mijn kind deelneemt aan de badminton-activiteiten op 20 en 27 april en 11 en 18 mei 1989, in het kader van het gemeentelijke sport-stimuleringsproject.
2. Ik begrijp dat deze sportactiviteiten geen onderdeel zijn van het schoolprogramma.
De deelname aan deze kennismakingsactiviteiten gebeurt op eigen risico van de deelnemers of hun ouders.
De school / het schoolbestuur sluit bij deze elke aansprakelijkheid uit voor materiële en immateriële schade aan personen, eigendommen en/of bezittingen, tenzij er sprake is van opzet of grove schuld van haar kant.
Tevens zijn school en gemeente niet aansprakelijk als er sprake is van opzet of grove schuld van de leiding van de badminton-activiteiten.

Naam :

Handtekening:

VOORWOORD

Sportbeoefening vormt voor veel mensen een aantrekkelijke vorm van vrijetijdsbesteding en levert een positieve bijdrage aan de kwaliteit van het bestaan voor een groot deel van de bevolking. Sport maakt dan ook een belangrijk onderdeel uit van het maatschappelijk leven. De gemeente Amsterdam onderkent dit belang en geeft sedert vele jaren uitvoering aan een voorwaardenscheppend en stimulerend sportbeleid. In hoofdlijnen komt dit neer op het bieden van gelegenheid voor alle Amsterdammers om deel te nemen aan georganiseerde sportactiviteiten en sportieve recreatie en het treffen van extra maatregelen ten behoeve van bevolkingsgroepen die in dit verband een achterstand vertonen. De Amsterdamse jeugd is binnen het sportbeleid altijd een belangrijke aandachtsgroep geweest. Niet alleen omdat de basis voor blijvende sportbeoefening vooral in de jeugd wordt gelegd, maar ook vanwege de positieve invloed die sportbeoefening kan hebben op de fysieke en sociale ontwikkeling van jongeren.

In het programmacoord voor de gemeenteraadsperiode 1986-1990 wordt veel belang gehecht aan het verbeteren van de positie van mensen met een minimuminkomen of uitkering. Op basis van de herverdelingsparagraaf in dit programmacoord is een profijtprogramma ontwikkeld, waarbinnen een groot aantal projecten wordt uitgevoerd. Ter ondersteuning van deze projecten is een breedschalig onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van (veelal gesubsidieerde) voorzieningen op het gebied van welzijn. In dit zogenoemde Gebruikersonderzoek Welzijn (Bestuursinformatie, 1987) werd geconcludeerd dat mensen met een lager inkomen over het algemeen minder gebruik maken van sociale en culturele voorzieningen. Eén van de uitkomsten van dit onderzoek was, dat schoolgaande kinderen die tot een huishouden met een lager inkomen behoren, veel minder vaak in georganiseerd verband aan sport doen dan kinderen uit huishoudens met een hoger inkomen. Op basis van deze bevinding is besloten vanuit de afdeling Sport en Recreatie het project "Jeugdsport in beweging" te ontwikkelen. Het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur heeft hiervoor een subsidie ter beschikking gesteld.

In het inventarisatie-rapport (deel 1, 1988) is een beschrijving gegeven van het gevarieerde aanbod van bestaande jeugdsportactiviteiten in Amsterdam. Tevens is in dat rapport een actieplan opgenomen, dat bestaat uit experimenten en gericht (verkennend en evaluerend) onderzoek. In het onderzoeksrapport (deel 2, 1989) zijn de resultaten beschreven van een verkennend onderzoek onder de schoolgaande jongeren (van 10 t/m 15 jaar) in Amsterdam-Oost/Indische buurt. De onderhavige interimrapportage (deel 3, 1989) geeft een beeld van de uitvoering van de eerste fase van de experimenten en doet enkele voorstellen tot aanpassing van de werkwijze gedurende de tweede fase. Tevens worden in het laatste hoofdstuk de noodzakelijke randvoorwaarden weergegeven voor een meer structurele opzet van het sportstimuleringsmodel, zoals dat binnen het project "Jeugdsport in beweging" tot ontwikkeling is gekomen. Volgens planning zal de eindevaluatie van het project (deel 4) medio 1990 verschijnen.

Tenslotte is het van belang om te onderstrepen, dat de goede voorbereiding en uitvoering van het actieplan in belangrijke mate het gevolg is van de inhoudelijke en organisatorische ondersteuning van de begeleidingsgroep en de projectgroep, alsmede van de inzet van sportbuurtwerkers, vakdocenten en verenigingskader.

Amsterdam, oktober 1989

Hieruit kan geconcludeerd worden dat externe factoren slechts ten dele van invloed zijn op de relatief hoge mobiliteit van jeugdleden en dat dit verschijnsel onderdeel lijkt uit te maken van een proces van ontdekken en verkennen dat veel jongeren in deze leeftijdsgroep karakteriseert. Aan de andere kant geven vooral de oudere scholieren nogal eens aan dat ze hun lidmaatschap hebben opgezegd, omdat ze het niet meer zo gezellig vonden bij de desbetreffende sportvereniging en er weinig naar hen geluisterd werd. De indruk bestaat dat sportverenigingen een deel van het verloop onder deze jeugdleden kunnen voorkomen door hen meer bij het verenigingsleven te betrekken en de (sociale) binding met de club te versterken.

In het onderzoek is vervolgens uitgebreid aandacht besteed aan de sport-activiteiten buiten verenigingsverband en de ongeorganiseerde sportbeoefening. Het onderstaande schema geeft een samenhangend beeld van de bekendheid van en deelname aan sportactiviteiten onder schoolgaande kinderen in Amsterdam-Oost/Indische buurt, alsmede de specifieke subgroepen die in dit verband een achterstand vertonen.

Schema I: Bekendheid van en deelname aan sportactiviteiten onder de schoolgaande jongeren in Amsterdam-Oost/Indische buurt

Soort Activiteiten	Bekendheid %	Deelname %	Voorkeur act./ver.	Minst bekend bij:	Minste deelname door:
Sportvereniging	n.v.t.	39%	n.v.t.	niet van toepassing	(oudere) allochtone meisjes lagere inkomensgroepen
Kennismakings-activiteiten	60%	30%	n.v.t.	leerlingen basisschool niet-leden sportvereniging	autochtone meisjes allochtone meisjes
Schoolsport-toernooien	63%	9%*	n.v.t.	niet-leden sportvereniging jongens	analyse niet uitgevoerd
Jeugdsportinstuiven	60%	31%	vereniging	leerlingen voortgezet onderwijs Turkse + Marokkaanse jongeren niet-leden sportvereniging	leerlingen v.o. (oudere) allochtone meisjes autochtone meisjes niet-leden sportvereniging
Vakantie-activiteiten	77%	25%*	n.v.t.	geen onderscheid	leerlingen basisschool (oudere) allochtone meisjes autochtone meisjes Marokkaanse jongeren hogere inkomensgroepen
Sport in buurt-huizen	64%	26%	vereniging	allochtone jongeren niet-leden sportvereniging	leerlingen basisschool (oudere) allochtone meisjes autochtone meisjes niet-leden sportvereniging
Sportscholen/fitnesscentra	64%	6%	beide	allochtone jongens autochtone meisjes niet-leden sportvereniging	analyse niet uitgevoerd
Sporten op eigen gelegenheid	n.v.t.	90%	n.v.t.	niet van toepassing	(oudere) allochtone meisjes autochtone meisjes niet-leden sportvereniging

* Deze percentages geven de deelname tijdens het afgelopen jaar aan.

BIJLAGE I: TREFWOORDEN SPORTSTIMULERINGSMODEL

Sportervaring tijdens de jeugd.

Kennismaken met een breed scala aan bewegingsactiviteiten en een plezierige sportdeelname tijdens de schoolleeftijd is van grote betekenis voor een blijvende actieve / sportieve vrije-tijdsbesteding.

'Brugfunctie'

Het beoogde kennismakingsaanbod heeft een 'brugfunctie' tussen het bewegingsonderwijs op school en de zelfstandige deelname van de leerlingen aan de sport- en bewegingscultuur. Dit is met name voor die kinderen van belang, die van 'huisuit' minder makkelijk hun weg naar sportbeoefening vinden.

Via de school.

Via de school kunnen alle kinderen benaderd worden, met name ook de leerlingen uit achterstandsgroepen (laag inkomen, lage opleiding, etnische groepen), die minder aan sport doen.

Tevens kan gewezen worden op de sociale ondersteuning en stimulering die van schoolgebonden deelname uit kan gaan.

Kleinschalig, buurt- en wijkgebonden.

Het is (met name voor de achterstandsgroepen) van belang dat van de mogelijkheden tot sportbeoefening in de eigen woon-omgeving gebruik wordt gemaakt en dat de leerlingen daarmee in contact gebracht worden.

Versterken van de directe lijn 'school (vakleerkracht)-sportbuurtwerker'.

Vervult op school de vakleerkracht bewegingsonderwijs een sleutelrol, bij de contacten tussen de school en de buitenschoolse sport is de sportbuurtwerker de spil.

Gebruik maken van de specifieke deskundigheden.

- de vakleerkracht bewegingsonderwijs kent de behoeftes en mogelijkheden van die leerlingen, op wie de sportstimulering met name gericht is. Hij/zij is ook het aanspreekpunt voor de leerlingen.
- de sportbuurtwerker kent de sportmogelijkheden in de buurt en onderhoudt contacten, bijv. met de georganiseerde sport. Hij/zij verzorgt, na overleg met de vakleerkrachten en waar mogelijk gebruikmakend van de mogelijkheden van sportverenigingen, het kennismakingsaanbod.
- de sportvereniging hebben de adequate sporttechnische deskundigheid in huis, waarvan bij sportstimulering goed gebruik kan worden gemaakt. Hetzelfde geldt voor specifieke sportmaterialen en -akkommodaties.

De Amsterdamse Sportraad,
de Gemeentelijke Inspektie voor
de Lichamelijke Opvoeding en
de Dienst voor de Sport.

Aan de vakleerkrachten
bewegingsonderwijs, teams
en direkties van de
openbare en bijzondere
scholen voor basis en
voortgezet onderwijs in
het rayon 'Zeeburg' van
de Dienst voor de Sport.

Betreft: sportstimuleringsprojekt.

Geachte dames en heren,

In aansluiting op de schooljaren '86/'87 en '87/'88 willen wij u en uw leerlingen ook dit jaar weer uitnodigen deel te nemen aan een sportstimuleringsprojekt.

Naast een vervolg op de voorgaande jaren, moet dit projekt ook gezien worden als een eksperiment in het kader van het "profijt-
projekt Sport en Rekreatie". In dit projekt wordt aandacht
gegeven aan de vraag in hoeverre achterstandsgroepen (lage
opleiding, laag inkomen, kulturele minderheden) profiteren van de
gemeentelijke middelen, die, in dit geval, ingezet worden voor
(het stimuleren van) de sportbeoefening. Onderzoek maakt aan-
nemelijk dat kinderen uit deze groepen voor wat betreft hun
sportdeelname achterblijven.

De bedoeling is dat er een aktiviteitenaanbod wordt ontwikkeld,
waaraan uw kinderen tijdens schooltijd onder leiding van de vak-
leerkracht kunnen deelnemen en/of na schooltijd, evt. begeleid
door een (vak)leerkracht.

gemeente Amsterdam

AMSTERDAMSE SPORTRAAD

Gebouw De Admiraal (3e etage)

Baarsjesweg 224

1058 AA Amsterdam

Postadres:

Postbus 63150

1005 LD Amsterdam

Telefoon (020) 83 07 91

BIJLAGE III: KENNISGEVING AAN DE SPORTVERENIGINGEN

behandeld door E. Degenkamp

nummer 23-26-81/800096 G

uw brief

onderwerp sportstimulering

bijlagen 2

datum 15 nov. 1988.

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt u ter informatie een gezamenlijke brief van de Amsterdamse Sportraad, de Gemeentelijke Inspektie voor de Lichamelijke Opvoeding en de Dienst voor de Sport, die onlangs is verzonden aan onderwijsinstellingen in Amsterdam-Oost en betrekking heeft op een sportstimuleringsproject.

Heel in het kort komt het er op neer, dat er een aktiviteitsaanbod wordt ontwikkeld, waaraan scholieren uit Amsterdam-Oost (basis- en voortgezet onderwijs) tijdens schooltijd, of direkt na schooltijd, kunnen deelnemen.

Dit project is een unieke mogelijkheid om uw vereniging onder de aandacht te brengen van de jeugd, woonachtig in de naaste omgeving waar uw vereniging actief is.

Samen met Nick Stienstra, sportbuurtmedewerker in het Rayon Zeeburg, hebben wij uit de vele verenigingen die in Amsterdam-Oost gehuisvest zijn, een keuze gemaakt uit verschillende takken van sport/verenigingen, die mogelijk geïnteresseerd zijn om deel te nemen aan dit project.

In de bijlage bij dit schrijven treft u globaal aan wat verwacht wordt van de deelnemende verenigingen.

Een dezer dagen nemen wij telefonisch contact met u op om te vernemen of uw vereniging geïnteresseerd is voor een nadere gedachtenwisseling over deelname aan dit sportstimuleringsproject.

Hoogachtend,

namens het bestuur van de
AMSTERDAMSE SPORTRAAD,

P.M.A. de Lange, secretaris

BIJLAGE IV: VERSLAG OPENINGSBIJEENKOMST DD. 6 DECEMBER 1988
IN DE SPORTHAL 'WETHOUDER VERHEIJ'

I. Opening.

Martin van der Gugten opent de vergadering en heet alle aanwezigen hartelijk welkom.

(sekretaris van de begeleidingsgroep
'Sport en Rekreatie')

II. Inleidingen.

Roeland Lagendijk

(namens de Dienst voor de Sport).

Een belangrijke plaats in het beleid van de Dienst voor de Sport is weggelegd voor de sportbuurtwerker. De sportbuurtwerker is de lokale sportdeskundige van de Dienst voor de Sport. Hij/zij heeft naast initiërende, coördinerende en organiserende taken, ook beleidstaken ten aanzien van de sport in zijn buurt; het moet een duizendpoot zijn. Met zijn medewerkers en binnen zijn mogelijkheden (akkommodaties, materiaal e.d.) verzorgt hij een breed aanbod van ongebonden sportactiviteiten. Naast vaste, betreft dit ook incidentele activiteiten, die op verzoek van derden snel kunnen worden georganiseerd. Hij onderhoudt vele kontakten met belanghebbenden (jeugdwerk, buurthuizen, scholen en sportverenigingen), die van zijn gevarieerde en flexibele activiteitenaanbod gebruik (zouden kunnen) maken.

Het projekt in de voorgaande jaren was heel ambitieus opgezet, er leek een 'zware wissel' getrokken te worden op de mogelijkheden van de Dienst voor de Sport. Jammer genoeg kwamen meerdere zaken niet goed van de grond. Knelpunten waren bijv. van financiële aard, maar ook liet de bereikbaarheid van de sportbuurtwerker te wensen over (i.v.m. een wisseling). (Vak)leerkrachten bewegingsonderwijs waren veelal actief en gemotiveerd, maar soms ook sceptisch en gereserveerd. Wellicht werd hier en daar het aanbod van de Dienst voor de Sport teveel beschouwd als een 'handige', kant-en-klare invulling van de eigen lessen.

In dit projekt wordt een samenwerking beoogd met de georganiseerde sport en de (vak)leerkrachten bewegingsonderwijs van de scholen in de buurt. Getracht zal worden om gezamenlijk zowel een aanbod aan te bieden, waar tijdens schooltijd gebruik van kan worden gemaakt, als ook één daarop aansluitend na schooltijd. De bedoeling om via de scholen die kinderen te bereiken, die niet zo makkelijk zelf hun weg vinden naar zelfstandige sportbeoefening, sluit goed aan bij het beleid van de Dienst voor de Sport, nl. het bieden van een voor iedereen toegankelijk en goedkoop aanbod van sportactiviteiten. Een goede samenwerking tussen de vakleerkracht bewegingsonderwijs en de sportbuurtwerker lijkt hierbij een voorwaarde. Door eveneens een goede samenwerking met de georganiseerde sport kan het beoogde 'brug-aanbod' ook een vervolg krijgen in de zin van een doorstroming naar de bij het projekt betrokken sportverenigingen.

Amsterdam, 3 april 1989

Beste meisjes en jongens van de JP Coen,

Voor de Paas-vakantie hebben jullie kennis kunnen maken met judo onder leiding van de heer Jongsma.

We hopen dat jullie het leuk hebben gevonden.

De bedoeling was jullie kennis te laten maken met **sport in je vrije-tijd**.

Als je judo erg leuk gevonden hebt en je zou vaker aan die sport willen doen (met andere woorden: die sport willen be-oefenen), dan heb je meerdere mogelijkheden:

- je kunt aankloppen bij de judo-**vereniging** (Judo-club 'Staatslieden') van de heer Jongsma om daar lid te worden.
Hij geeft les bij jullie in de buurt: in de gymzaal van de Dapper-school (Pieter Nieuwlandstraat 3) op maandag van 15.30 - 16.30 uur voor kinderen tot 8 jaar en van 16.30 - 17.30 uur voor judoka's van 8 t/m 12 jaar. Het lidmaatschap kost f 15,- per maand.
Het adres van de heer Jongsma is: Van der Hoopstraat 8^a, 1051 VG A'dam; tel.: 844517.
- je kunt bij ons op de **sport-instuiven** komen judoën (in **sporthal Zeeburg** op woensdag en zaterdag, beide keren van 14.00 tot 16.00 uur). Vaak zal hier een judo-mat klaar liggen, anders moet je er even naar vragen.
- tot slot wil ik jullie erop wijzen dat er ook gejudood wordt in **buurthuis 'De Werf'** (Pieter Nieuwlandstraat 95). Er is daar een judo-groep voor judoka's van 10 - 12 jaar op de woensdag, van 18.00 - 19.00 uur. Jongere judoka's van 5 - 7 jaar kunnen judoën van 16.00 - 17.00 uur en die van 8 - 9 jaar van 17.00 - 18.00 uur. De kosten zijn f 10,- per maand.
Inlichtingen kun je krijgen bij Paula van 'De Werf', tel.: 6655959.

In de komende weken kunnen jullie kennismaken met **badminton**. Deze activiteiten worden op dezelfde manier georganiseerd: eerst gaan jullie een paar keer badmintonnen tijdens de gymnastiek-lessen, daarna kun je je opgeven voor badminton-lessen na schooltijd, die gegeven worden aan leerlingen van de scholen De 8-Mussen, De 1^e-Eltheto en De J.P. Coen.

Ik hoop dat er weer veel kinderen mee zullen doen.

Ik hoop jullie bij de volgende activiteiten terug te zien, dus: TOT ZIENS,

Nick Stienstra,
sportbuurtwerker van 'Zeeburg'

BIJLAGE VI: KENNISGEVING EN INSCHRIJVINGSFORMULIER

Kennismaken met badminton
voor leerlingen van De 8-Mussen, De JP-Coen en De 1^e-Eltheto
op 20 en 27 april en 11 en 18 mei 1989

=====

Beste meisjes en jongens,

Zoals je weet kun je in de komende weken ook na schooltijd een paar keer kennismaken met badminton. Dit **badminton** wordt gegeven door mensen die 'specialist' zijn in hun tak van sport.

Wil je hieraan meedoen, dan moet je je hiervoor **opgeven** en moeten je ouders **toestemming** geven.

We hopen dat er weer veel kinderen zullen meedoen,

dus: geef je even op en lever het ingevulde formulier in
bij je gymnastiek-juf of -meester.

Kleine moeite, leuk gesport.

Tot ziens.

Beste ouders,

Uw dochter of zoon wil graag meedoen aan de badminton-activiteiten, die wij voor de leerlingen van De 8-Mussen, De JP-Coen en De 1^e-Eltheto organiseren.

Wij vragen hiervoor uw toestemming, omdat:

- leerlingen onder verantwoordelijkheid van hun ouders / verzorgers deelnemen aan de activiteiten.
- de school en/of de gemeente voor evt. ongelukken en schade tijdens de activiteiten of het reizen geen aansprakelijkheid aanvaardt. Voor de leiding van de activiteiten gelden de normale aansprakelijkheidsregels voor wat betreft hun eigen deskundigheid.
- deze situatie te vergelijken is met sporten binnen een vereniging of met het op eigen gelegenheid deelnemen aan sportinstuiven.

Wij willen graag dat het duidelijk is dat het niet om een school-activiteit gaat, maar om sportbeoefening in de vrije-tijd, ook al wordt er gesport in de gymzaal van de school en zal de gymnastiek-leerkracht er vaak bij aanwezig zijn.

Natuurlijk zullen wij alle zorg besteden aan de begeleiding van de kinderen tijdens de activiteiten.

We hopen ook uw kind te mogen begroeten op 20 en 27 april en 11 en 18 mei 1989, na schooltijd, in de gymzaal van De 8-Mussen (Balistraat 79).

Met vriendelijke groeten,

Nick Stienstra,
sportbuurtwerker van 'Zeeburg'